

КНИЖНИК

про всі книжки

review

і всіх письменників

«ВІРУСНА»
АЛЬТЕРНАТИВА

Якій реальності надає перевагу Європа?

Пам'ятаєте, яке сьогодні число? Ні? Забули?
Неважливо, головне – передплата ніколи не закінчується

21644
наш індекс

Передплата 2004
2005

Читати можна завжди

КНИЖНИКОВА МЕДІА-ПАНЕЛЬ

ТОП-серпень 2004

літературно-книжкова проблематика у
періодиці загального спрямування

Рейтинг укладений за сукупністю експертних оцінок регулярності появи матеріалів літературно-книжкової проблематики та резонансності окремих публікацій. Моніторинг здійснювався за 56-ма виданнями.

1 (6)*		Константин МОСКАЛЕЦ. Шелест черно-белой листвы (20.07.2004)**; Игорь БОНДАРЬ-ТЕРЕЩЕНКО. Повесть непогашенной сигареты; Константин МОСКАЛЕЦ. Труженик неба (10.08.2004); Сергій ЖАДАН. Класнючо! (17.08.2004); Микола РЯБЧУК. Присутність Мілоша; Сергій ВАСИЛЬЄВ. Тошонада (31.08.2004)
2 (1)		Уляна ГЛІБЧУК. «Це крапля крові з того самого тіла...» (31.07.2004); Наталка СНЯДАНКО. Фредерік Бегбеде: «Я не Набоков... Я — літературний Чіп і Дейл» (07.08.2004); Тарас АНТИПОВИЧ. Нудні радощі ескапізму; Олександр СИЗОНЕНКО. Дума про невмирущого (21.08.2004); Уляна ГЛІБЧУК. 500 сторінок густого інтелектуального бульйону... (28.08.2004)
3 (3)		Божена ГОРОДНИЦЬКА. Ювілей найкосмополітичнішого автора «Фердидурке» (02.08.2004); Михайло МИШКАЛО. Володимир Арєнев. «Бісова Душа»; Інна КОРНЕЛЮК. Анатолій Івченко: «Марнуємо інтелектуальний потенціал» (11.08.2004); Іван ЛУЧУК. Розсекречення Дмитра Чижєвського (13.08.2004); Інна КОРНЕЛЮК. Не гаварі красіва (18.08.2004)
4 (4)		Наталія СНЯДАНКО. Аджей Стасюк: «Я живу в центрі Європи» (12.08.2004); Наталія СНЯДАНКО. Книжкові лідери літа; Ольга СТАНЧАК. Марина Меднікова: «Не хочу екстриму у власному існуванні» (16.08.2004); Наталія СНЯДАНКО. Галина Крук: «Повноцінна література має бути представлена як елітарно, так і масово» (17.08.2004)
5 (5)		Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО. Михась Скобла: «У Білорусі слово «письменник» є синонімом слова «опозиціонер» (03.08.2004); Людмила ОЛТАРЖЕВСЬКА. Дмитро та Віталій Капранови: «Наша індустрія хвора на СНІД, а нам прописали аспірин...» (10.08.2004); Андрій КУРКОВ. Вип'ємо за самобутність нашої загадковості! (18.08.2004)
6 (2)		Наталія ДУДКО. «Диво» — на двадцяти сторінках (29.07.2004)**; Наталія ДУДКО. Приватні гроші української літератури (19.08.2004); Наталія ДУДКО. Колекція часу Андрія Содомори (26.08.2004)
7 (9)		Людмила ПУЛЯЄВА. Від Лади Лузіної до Олександри Мариніної (03.08.2004); Тетяна ВЕРГЕЛЕС. Український президент з-під пера Андрія Куркова; Христина МЕЖА, Оксана КЕРИК, Павло Загребельний: «Я вже не той дурень, яким був у 16 років!»; Тетяна ВЕРГЕЛЕС. Андрій Курков: «Мої романи — своєрідні фальшиві автобіографії» (28.08.2004)

8 (-) «Київський телеграф»; 9 (7) «День»; 10 (10) «Корреспондент»; 11 (12) «Київские ведомости»; 12 (13) «Вечірній Київ»; 13 (8) «Газета по-київськи»; 14 (-) «Голос України»; 15 (-) «Деловая неделя».

* у дужках — місце в попередньому рейтингу

** публікації останнього тижня попереднього місяця рейтинуються наступного місяця

ЗМІСТ

8-9

ФАНТАСТИЧНИЙ ВИМІР МАЙСТРА

12, 14

НЕКАНОНІЧНА КАБАЛА В
СЕРІАЛАХ

16-17, 21

НАШІ В МОСКВІ

19

КИРИЛЬСЬКЕ ОБЛИЧЧЯ
УКРАЇНСЬКОГО ШРИФТУ

22-23

ДЕРЕШ, МІСТИКА... ГРА?

25

ГЕНІ БУРАТИНО ПОЗЯК

Засновник і видавець:
ТОВ «Редакція газети «Книжник-Ревю».
Виходить з серпня 2000 р.
Свідчення про реєстрацію:
КВ №4463 від 11 серпня 2000 р.

Передруки і переклади дозволені лише за згодою редакції. Редакція може не поділяти погляди авторів. Відповідальність за достовірність інформації несуть автори публікацій, реклами
© — рекламодавці.

Головний редактор
перший заступник
заступник
обкладинка
верстка

Костянтин Родик;
Галина Родіна;
Тетяна Щербаченко;
Дмитро Родик;
Костянтин Шушпанов.

За підтримки
Фонду сприяння
розвитку мистецтв.
Почесний Президент
Анатолій ТОЛСТОУХОВ

Адреса редакції: Андріївський узвіз, 2-в,
Київ-70, 04070.

Тел.: (044) 238-65-19, 416-05-57.

Адреса для листування: а/с 135, Київ-70, 04070

ІНДЕКС «КНИЖНИК-REVIEW» — 21644

e-mail: booker@review.kiev.ua
© «Книжник-review» 2004

Друкарські роботи забезпечило ТОВ «Тріада»,
вул. Артема, 25. Тел.: 531-30-80.

Зам. №

Наклад — 3000

ІРАКЛІЙ ВАХТАНГІШВІЛІ: НАШІ ДОСЯГНЕННЯ ВИЗНАЛА СПІЛКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ФАНТАСТІВ

Із 5 по 8 серпня у болгарському місті Пловдив під егідою Європейського Товариства Наукової фантастики, за підтримки Фонду «Центрально-Європейська ініціатива» та завдяки сприянню болгарських Міністерств — культури, освіти, у справах молоді та спорту та під офіційним патронатом віце-прем'єра Республіки Болгарія Пламена Панайотова відбувся 26-й європейський Конвент з фантастики «Єврокон». На цьому солідному форумі впродовж чотирьох днів професіонали в царині фантастики — видавці, журналісти, письменники, редактори, художники — брали участь у дискусіях, круглих столах, виставках, презентаціях, переглядах кінофільмів тощо. На Конвенті були вручені нагороди «Єврокону» за минулий рік у восьми номінаціях. «Кращим європейським журналом» було визнано київський науково-фантастичний журнал «Реальність Фантастики». Тому бесіда з головним редактором цього видання Іраклієм ВАХТАНГІШВІЛІ природно розпочалася з питання про Конвент, його історію та місце у «фантастичній» сфері світового літературного процесу.

І.В.: «Єврокон» (Eurocon) — це загальноєвропейська конвенція (конвент) із наукової фантастики, що проводиться щорічно у різних країнах. Вперше «Єврокон» відбувся у 1972 році в італійському місті Трієст. Там було засновано також Європейське Товариство Наукової Фантастики (ESFS). До 1982 р. Конвент проводився щодвароки. Від 1983 р. «Єврокон» став щорічним, тричі він проходив у Франції, Польщі, Німеччині, двічі — в Італії, Великобританії, Румунії, Югославії; по одному разу учасників Конвенту приймала Бельгія, Угорщина, Сан-Маріно, Литва, Чехія, Фінляндія, Болгарія... Наступного року європейський форум фантастів пройде у Глазго (Шотландія), а у 2006 році — у Києві. Згідно правил ESFS, Єврокон відбувається почергово у країнах Західної та Східної Європи. Конкурентом киян на проведення Конвенту'2006 була Москва, але представники країн-учасниць віддали перевагу Києву. Серед претендентів на проведення «Єврокону'2007» — Ірландія, Данія та Швеція. Якій країні буде надано честь приймати європейських фантастів, ми дізнаємось наступного року у Глазго, де одночасно відбудеться 63-й всесвітній форум з фантастики «Worldcon».

Кр.: Очевидно, перевага, яку віддали Києву, пов'язана з успіхами українських фантастів на нинішньому Конвенті? Не могли б Ви детальніше розповісти саме про це?

І.В.: У цьогорічному Конвенті брали участь представники двадцяти двох країн — Угорщини та Хорватії, Чехії та Данії, Великобританії та Франції, Італії та Латвії, Росії та Польщі, Німеччини та США...

Почесними гостями «Єврокону» були відомі у світі фантасти Роберт Шеклі (США), Йен Уотсон (Великобританія), Анджей Сапковський (Польща), Роберто Квалья (Італія), Патрік Гігер (Швейцарія). Тобто, форум був дуже представницьким і успіх українських фантастів на ньому — ознака бурхливого розвитку цього напрямку літератури в нашій країні.

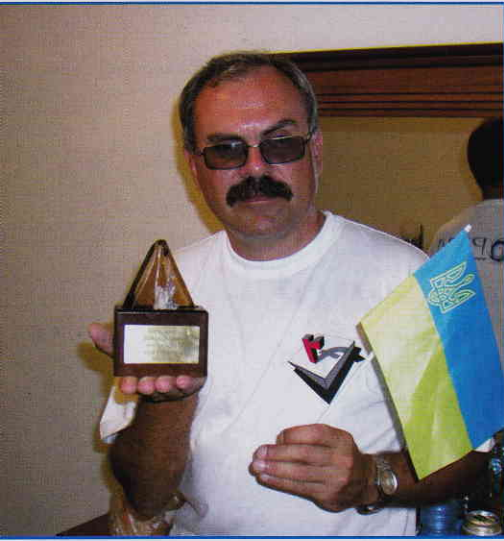
Кр.: Пане Іраклію, у яких номінаціях присуджуються нагороди «Єврокону»?

І.В.: Це європейські нагороди за досягнення у сфері фантастики, що мають такі назви: «кращий письменник Європи», «краще європейське видавництво», «кращий художник Європи», «кращий європейський організатор», «кращий європейський перекладач», «кращий європейський журнал», «кращий сценарій фільму, постановки, вистави», а також спеціальні нагороди молодим письменникам та художникам. Крім звання «кращого європейського журналу», Україна отримала спеціальну нагороду, якою було відзначено молодого київського фантаста Володимира Арєнєва.

Треба зазначити, що нашому журналу протистояли такі відомі видання, як «Galaxia» (Іспанія), «Atjaro» (Угорщина), «Revnost» (Чехія), «Znak Sagite» (Сербія та Чорногорія). Однак переважну більшість голосів набрала саме «Реальність Фантастики».

Кр.: Це не перші перемоги українських фантастів на «Євроконі»?

І.В.: Звичайно. Можна пригадати, що 1994 року кращим письменником-фантастом Європи було визнано киянина Бориса Штерна, 1996 року кращим художником-

фантастом Європи назвали киянина Дениса Мартинця. Крім того, ще низка представників України у різні роки отримувала заохочувальні та спеціальні нагороди Конвенту: 1993 — Людмила Козинець, 1994 — Лев Вершинін, 1996 — Марина та Сергій Дяченки, 2000 — Анна Лі...

Кр: *Тобто попередні перемоги належали окремим особистостям — письменникам, художникам, тоді як нинішній рік приніс перемогу колективу, виданню?*

І.В.: Так, і це тим більш приємно й почесно, бо наш журнал — зовсім молодий. Це практично перший у Україні щомісячний літературно-художній фантастичний часопис. За рік існування, друкуючи фантастичні твори різних напрямків, публікую-

чи як відомих фантастів, так і початківців, він встиг здобути визнання доволі численної читацької аудиторії. Тепер наше досягнення визнала й спільнота європейських фантастів. Вагомість здобутої нами нагороди зростає, якщо завважити ще один принциповий момент. Чи не найголовнішим питанням серед тих, що обговорювались на форумі, було питання стану журнального ринку європейських країн. На круглому столі редакторів та видавців журналів фантастики Європи на пропозицію головного редактора іспанської «Galaxia» було вирішено створити т.зв. «Пловдивську групу». Це — ініціативна група журналів фантастики Європи, основним завданням якої стане «кооперація» її учасників у справі просування у світі саме європейської культурної традиції у фантастиці. До складу «Пловдивської групи», крім часописів Іспанії, Болгарії, Угорщини, Сербії, Чехії, Данії та інших країн, увійшла й українська «Реальность Фантастики».

Кр: *Як Ви бачите практичну роботу «Пловдивської групи»?*

І.В.: Завдання «Пловдивської групи», як я вже зазначав, полягає у підвищенні статусу європейської фантастики у світі. Відомо, що на сьогодні в літературі відчувається певне домінування англо-амери-

канської фантастики. Стереотип, що міцно вкорінився, ігнорує російську, українську й взагалі — слов'янську фантастику, яка представлена сьогодні іменами таких авторів, як Сергій Лук'яненко, Анджей Сапковський, Нік Перумов. Оскільки зараз у Європі є достатньо відомих фантастів, оскільки з'являється велика кількість талановитих початківців, «Пловдивська група» підніматиме престиж європейської фантастики, просуватиме її на світовий ринок. Це здійснюватиметься шляхом взаємних публікацій, обміну матеріалами на безгонорарній основі. Наступна зустріч «Пловдивської групи» відбудеться у Глазго, де ми підіб'ємо підсумки першого року роботи. Зараз у Інтернеті утворюється спеціальна поштова скринька, куди будуть надсилатися кращі, на думку учасників групи, фантастичні тексти — із правом перекладу та публікації. Кожен із головних редакторів часописів — учасників коаліції — матиме змогу брати звіди фантастичні твори й абсолютно безкоштовно публікувати їх у своєму виданні.

Кр: *Чим, на Вашу думку, можна пояснити домінування англо-американської фантастики у світі?*

І.В.: Історично склалося так, що США та Англія тримали світову першість у фанта-

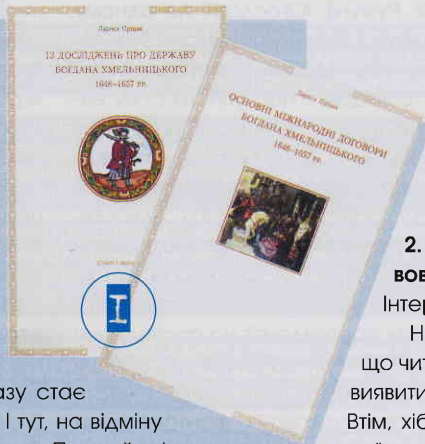
РЕЗОНАНС-РЕЙТИНГ НОВИНОК

ЧУДОВА СІМКА

за версією експертів «Книжник-Review»

1. Лариса ПРИЦАК. Основні міжнародні договори Богдана Хмельницького 1648—1657 рр.; із досліджень про державу Богдана Хмельницького 1648—1657 рр. Статті і матеріали. / НАН України, Інститут української археології та джерелознавства ім. М.С.Грушевського. Відп. редактор Олекса Мишанич. — Х.: Акта, 494 + 280 с.(с)

Коли вільних коштів на видання популярної літератури бракує, відразу стає особливо помітною наукова книжка. І тут, на відміну від попси, України справді є чим пишатися. Принаймні монографія докторської Лариси Прицак — одне з найґрунтовніших і найдоказовіших історіографічних досліджень останніх років щодо доби визвольної війни України середини XVII ст. У першій книзі з допомогою відомих і маловідомих матеріалів дослідниця творить панорамний історичний контекст, у якому стають чіткіше зрозумілі причини чотирьох основних договорів Хмельницького — з Іслам Гіреєм III 1648 р., Зборівський 1649 р., із султаном Османської імперії Мегмедом IV 1650-1651 рр. та Чигиринсько-Московський (т.зв. Переяславський) 1654-го. Друга книжка містить статті з духовної, інтелектуальної, економічної, суспільно-політичної та військової сфер, які демонструють, як — цеглинка до цеглинка — склалися передумови визвольної війни Б.Хмельницького.

2. Марина ГРИМИЧ. Інститут власності у звичаєво-правовій культурі українців XIX — початку XX століття. — К.: СП Інтертехнодрук, 588 с.(о)

Неординарна людина цікава в усьому. Єдина прикریсть, що читачкам «Маґдалинок» наукова монографія авторки може виявитися заскладною. Прикро, адже вона достобіса цікава! Втім, хіба може бути яким іншим показ інституту власності українського села межі XIX-XX століть, де власне й твориться історія соціуму. Це перша в українській історіографії робота, де, окрім власне історичного інструментарію, М.Гримич широко використовує ще й правовий, лінгвістичний, етнографічний та фольклорний матеріали.

3. Марія ЗУБРИЦЬКА. Homo legens: читання як соціокультурний феномен. — Л.: Літопис, 352 с.(п)

Дожилися! Ці науковці зовсім пустилися берега. Особливо — літературознавці. Раніш вони вивчали творчість Шевченка, Лесі Українки чи, скажімо, Корнійчука. Тепер починають препарувати читача: ХТО? ЯК? ЧОМУ бере до рук книгу й починає читати? Відома львівська дослідниця розпинає процес читання на відомому комунікативному трикутнику:

тичних жанрах. Вони практично створили класичну фантастику — і на початку, й у 50–60-х роках минулого сторіччя. Думаю, що таке домінування пов'язане з доволі консервативними літературними традиціями, які визначали жанровий розвій літератури в Європі. В Америці такого тиску традиції не було. Очевидно, саме засилля літературних традицій заважало письменникам Європи більш вільно подивитись на світ. Звичайно, тут були непересічні письменники-фантасти, але то були поодинокі особистості. А фантастична література як масове явище, безумовно, досягнення Америки. Ми захоплюємося цими досягненнями і водночас відчуємо певну інерцію, вагу авторитету, яку вже час долати.

Кр: Цікава й дещо несподівана думка. Одразу ж виникає більш загальна паралель: поява т.зв. «масових» жанрів у музиці також є заслугою американської культури і пояснюється відсутністю сильних власних традицій у сфері «серйозної» музики...

І.В.: Так, джаз має подібну історію. Те ж саме можна сказати і про «американське християнство» — мормонів, яке багате в чому виникло з бажання мати свою релігію, пов'язану з християнством, але власну...

Кр: Давайте повернемося до «Пловдивської групи». Як Ви бачите роль часопису «Реальність Фантастики» у процесі її функціонування — переважно як реципієнта, сторону, що передусім безкоштовно отримує якісні матеріали, чи...

І.В.: Перш за все ми прагнемо просувати українську фантастику. Окрім загальноновизнаних метрів у нас багато молодих талановитих авторів — таких, як Яна Дубинянська, Володимир Аренев, Ілля Новак... Ми давно думали про ті механізми, які б допомагали знайомити ширші верстви прихильників фантастичного жанру з цією літературою. З'являлись навіть думки щодо створення спеціальної агенції, яка би просувала твори наших фантастів. Думаю, що «Пловдивська група» — це коаліція, завдання якої співпадають із нашими планами та інтересами. Сподіваюсь, що вона буде життєздатною...

Кр: Пане Іраклію, але тут виникає одне делікатне питання. Ви сказали про безгонорарне використання творів. А як тоді вирішуються питання авторського права? Адже будь-яке використання літературного твору можливе тільки за умови підписання авторської угоди, у якій обов'язково повинні бути зазначені такі істотні умови, як спосіб використання

твору, територія та термін його використання, а також розмір авторської винагороди та спосіб її виплати. Це — імперативна вимога українського законодавства, яке повністю відповідає міжнародній практиці.

І.В.: Кожен із нас — редакторів видань, що увійшли до «Пловдивської групи», — вирішує це питання у своїй країні самостійно. Ми в жодному разі не хочемо порушити чиїсь права. Ми не примушуємо авторів віддавати твори на кабальних чи невідгідних для них умовах. Ми пропонуємо їм можливість вийти на ширшу читачську аудиторію, на іншомовні ринки. При цьому не виключається можливість того, що після публікації, скажімо, в іспанському часописі «Galaxia» виникнуть варіанти окремої публікації твору (причому не тільки опублікованого, але й інших) за кордоном, з'являться замовлення, надійдуть пропозиції щодо екранізації чи якогось іншого використання. І за все це автор матиме можливість отримати гонорар. Але ж без допомоги «Пловдивської групи» цього могло не бути!

Кр: Дякую за інтерв'ю, ще раз вітаю з перемогою і від імени читачів Кр бажаю успіхів!

Розмову підтримував Юрій ЧЕКАН **Кр**

автор, текст, читач. Останньому дістається найбільше. Ще б пак, це ж до чого треба скотитися, аби кинути комп'ютер, телевізор, забути про пиво в кнайпі й усістися за книжку! Втім, авторові від того ще гірше, бо коли раніше читали задля навчання чи розваги, то тепер, як каже П.Рікер, а за ним і пані Зубрицька, «коли читач читає книгу, він читає себе».

4. О.ДРУГ, В.КОВАЛИНСЬКИЙ, О.МЕЛЬНИК. Від вийта — до мєра. Сер. «Віки, особи, особистості». — К.: ДОН-97, 64 с.(п)

Історія київського самоврядування на рівні перших осіб від грамоти великого литовського князя Олександра 1494р. до сьогоднішніх днів. Зі світлинами, планами, печатками, рельєфами та ліногравюрами. У всіх статтях — розповідь про

забутих і незабутих особистостей, які керували Києвом за різних часів, влад і обставин.

5. Антологія афоризмів / Упор. Л.П.Олексієнко. Сер. «Колекція світової афористики». — Донецьк: Сталкер, 704 с.(о)

Коли вірити Сьюзан Зонтаг, що «книги — це цікаві переносні шматочки думок», то в даній антології — надмір таких цікавинок у суперконцентрованій формі. Для любителів афоризмів, які до цього мали збірки афоризмів переважно російською, польською чи англійською, — це розкішний дарунок, адже до цього всі афоризми доводилося перекладати самотужки. Певні мовні неоквирності важко вважати недоліком, адже починати завжди непросто...

6. Географія України: Дит. енциклопедія / Автор — В.Пестушко, художник — М.Владимирова. Сер. «Я пізнаю світ». — К.: Школа, 384 с.(п)

Одна з найцікавіших книжок серії дитячих енциклопедій видавництва «Школа». Втім, хіба може бути інакше, коли мова про географію України, якої навіть більшість дорослих не знає! Книга познайомить із майже невідомою батьківщиною — «змайстрованими» вітром скульптурами, давнім вулканом, печерними палацами, диво-лісом у голому степу, озерами, в яких більше солі, аніж води...

7. Сергей НИКШИЧ. Полумертвые души. Люди из пригорода. Украинские волшебные повести-поэмы для взрослых. Сер. «700». Вып. 41. — К.: Ника-Центр, 292 с.(с)

«—Что ты, кум, знаешь про Горенку? Да ни шиша ты не знаешь, чтобы хуже не сказать, прости Господи! Явдоху ты разве знаешь. Явдоху, у которой зад, что та тыква с огорода татарина Бахтияра?» — розпочинає майже в гоголівській стилістиці автор свої динамічні й гостросюжетні смаколики про кохання. А про що ще розповідати? І я ж про це. Про що інше, не те що читати, навіть розповідати не цікаво!

ВИШИВАНКА НА СКАФАНДРІ

У любителів фантастики існує таке поняття, як фанфік (від англійського fan fiction). Це спроби фанатів створити щось подібне до об'єкта свого захоплення. Іноколи виходить — і зовсім непогано. Але ж письменник, що працює лише «у стіл», рано чи пізно втрачає ентузіазм. Тому зазвичай ініціативний митець шукає способи оприлюднення своїх творів. Найчастіше плацдармом для публікації літературних вправ стає Інтернет. Чесно кажучи — не найкращий варіант розвитку подій, адже добитися визнання в мережі досить важко, тільки одиниці стають більш-менш відомими у не дуже великих і закритих ком'юніті.

Георгій ЧЕКАН

Ще дуже довго Інтернет не замінить звичайних друкованих видань. А яким повинно бути подібне видання? За яким принципом об'єднати любителів помахати мечем — фанатів фентезі Толкієна та Сапковського, зі, скажімо, хакерами та Geek'ами — любителями кіберпанку Уільяма Гібсона? Перші обходяться самвидавном, найчастіше не дуже якісним. Другі ближчі до Інтернету і, крім того, мають кілька видань, що, окрім своїх матеріалів, друкують прозу любителів — наприклад, «Хакер» чи «SrezX». Але ж фантастика має більше ніж два напрямки! Тому очевидно: спеціальне друковане видання має бути присвячене фантастиці взагалі, а не якогось її відгалуженню. У Росії із цим донедавна було трохи легше; тут існує досить видань, серед яких щомісячник «Если». А що ж Україна?

Не так давно з'явився в нас досить схожий на «Если» часопис **Реальность Фантастики**. Явище позитивне, з якого боку не подивись. По-перше, поява власного видання дає можливість вітчизняним авторам друкуватися у себе, а не за кордоном. По-друге, на решті можна буде побачити фантастику державною мовою, бо до цього часу україномовних авторів-фантастів можна було зустріти хіба що на сторінках могилянського самвидаву «Майдан Могилянка». По-третє, журнал дає можливість утворитися певній літературній тусівці, яка, своєю чергою, буде стимулювати нові літературні таланти.

У «РФ» повноформатних творів не публікують. Тут переважають оповідання та короткі повісті, але уявлення про стиль авторів та якість їх творчості скласти можна. Тематика текстів різноманітна: і класичне фентезі подружжя Дяченків та Г.Л.Олді, і кіберпанк Іллі Новака, і наука фантастика Василя Головачова, і будь-які їх поєднання й перетини. Зрештою, твори,

піджанр яких визначити досить складно, але з упевненістю можна сказати — це фантастика.

Колектив авторів різноманітний та значною мірою перетинається з колективом російського «Если» — в обидвох виданнях публікуються, окрім названих фантастів, ще й Олег Дівов, Сергій Лук'яненко, Володимир Васильєв та інші. Окрім авторів экс-СРСР, «РФ» друкують переклади літературів зі Штатів, Європи та Латинської Америки — класиків фантастики Алана Діна Фостера, Девіда Дункана та інших, менш відомих. Ще «РФ» зацікавлює українського читача україномовними письменниками, котрі за якість творів аж ніяк не поступаються своїм російсько- (англо-, польсько-, угорсько-, іспансько- і т.д.) мовним колегам. Щоправда, відсоток подібних текстів зовсім малий, не більше одного оповідання на номер, але це справа часу.

Отже, російське «Если» та українська «Реальность Фантастики» досить схожі. Спільна тематика — фантастична література, схожі концепції, множини авторів, що досить відчутно перетинаються, та навіть подібний дизайн, що сягає корінням відомого в радянські часи «Искателя». Часом ловиш себе на думці, що не відрізнив би одне від іншого, якщо не бачив обкладинок, логотипів та імен авторів. Але, в принципі, чи має це значення? Якщо «РФ» перейняв досвід старшого видання, примножив його та існує абсолютно незалежно — це ж позитивна риса!

Але не фантастикою однією живе видання — автори все ж не кулемети, щоб видавати «на конвеєр» нові й нові твори. А отже — можна створювати нові рубрики, якщо вони хоч якось пасують концепції журналу. Окрім досить очікуваних оглядів кіна (про них трохи згодом), рецензій на літературні твори, інтерв'ю, редакції додають дещо таке, що вирізняє даний продукт поміж соратників або й суперників.

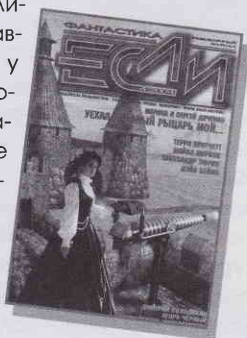
Редактори «Если» пішли шляхом найменшого спротиву і збільшують об'єм та різноманітність наповнення журналу за рахунок досить дешевих, або навіть безкоштовних матеріалів. Наприклад, редакція веде відразу декілька серій листувань із аудиторією. Звичайно ж, читачі гонорарів не одержують, але із задоволенням пишуть до журналу свої ідеї, відгукки, просто думки з приводу тих чи інших подій у світі фантастичної літератури. Чому? Мабуть, гордість проймає, як побачиш своє прізвище на сторінках улюбленого видання. «Люблю почитати паспорт», як говорив «довгоносий» Шерлок Голмс. Щодо цінності цих матеріалів можна навіть не сперечатися, бо витримки з форуму на російському сервері фантастів, псевдокреативні ідеї щодо нових фантастичних всесвітів або результати голосувань на зразок «В якому зі світів ви хотіли б опинитися» не несуть майже ніякого смислового навантаження, та і художня цінність подібних текстів прямує до нуля. Але 20 відсотків місця заповнено.

Це є новини, незрозуміло — за яким принципом відібрані з різних інтернет-джерел. Додайте до цього матеріали, які складно схарактеризувати якоюсь спільною рисою — окрім відсутності художньої та

інформаційної цінності. Прикладом такого тексту може бути — «Що найперше сказали б письменники-фантасти іншопланетянину?». Непогано було б прочитати цей опус перед друком, бо складається вра-

ження, що питання було задано якраз у мить кульмінації фуршету — чимало відповідей є пропозиціями представникові іншої планети перехилити чарочку, а один із літературів навіть спитав би зустрітого марсіанина: «Ти мене поважеш?». Без усіх перелічених розділів та рубрик журнал робиться тоншим приблизно на третину.

«РФ» приємно дивує якщо не відсутністю, то хоча б малою концентрацією літературного мотлоху. Все-таки

видно, що редактори бачать ту тоненьку грань між перейняттям досвіду та передиранням стилю. Всі тексти, що не мають прямого відношення до власне фантастики, для зручності зібрані в кінці журналу, займаючи всього кільканадцять сторінок. Щоправда, і в цьому невеличкому розділі можна інколи знайти таке, за що розум вперто відмовляється ототожнювати себе з читачем «Реальности» — наприклад, умовний поділ письменників даної літературної тусовки на «котів» та «собак» за якимись відомими тільки авторам — усюдисущим М. та С. Дяченкам — критеріями. Яка тварина живе вдома у того чи іншого письменника — тема для поп-ідолів та фанаток середнього шкільного віку, а не поціновувачів якісної літератури. Але це скоріш виняток, аніж правило: навіть навколофантастичні тексти якісні та цікаві — «Реальность Фантастики» пропонує досить широкий вибір статей, від аналітичних до художніх портретів. Особливо хотілося б відзначити цікавий цикл статей Григорія Панченка, присвячених бойовій тематиці та історичному реалізму в творах фантастів.

У обох виданнях присутня своя кіно-рубрика, причому виконана в спільному ключі: помилки та недоліки одні й ті ж. По-перше, досить дивний добір стрічок, частина яких із тематикою та концепцією журналів навіть поряд не лежала. Що в виданні такого типу робить, наприклад, фільм «Чумова П'ятиця»? Чи вже кожен фільм, в якому хоч би щось не так, як у реальному житті, вважається фантастичним? Чому б тоді не оглядати мексиканські серіали? А як до оглядів потрапили такі паразити на тілі кіноіндустрії, як «Агент Коді Бенкс» та «Зачарована Елла»?!

По-друге, рецензії пишуть «все ті ж», включаючи й шановне подружжя Дяченків. Але ж панове, може, хай би кожен займався своєю справою? Тоді в журналі «серйозної фантастики» не було би панегіриків «Гаррі Поттеру». Еталоном фантастичного фільму для пані Марини та пана Сергія є славнозвісна «Матриця», і кожна стрічка, що скидається на неї за тематикою чи хоча б за жанром, обов'язково з нею порівнюється. Один огляд — Матриця проти Термінатора, інший — Матриця проти Догвілля. Така захопленість творінням братів Вачовські

ва й іншим авторам, а в поєднанні з дуже поверховим уявленням про японський кінематограф та анімацію, виходять перли на кшталт рецензії пана Лева Гурського на фільм Мамору Осі «Авалон». У ній автор звинувачує режисера у мало не крадіжці ідеї із «Матриці». Для людини, яка хоч трохи розбирається в японській анімації, вона є якщо не абсурдною, то принаймні дивною. Справа от у чому: брати Вачовські не приховують, що основним об'єктом натхнення (а на думку більшості поціновувачів жанру аніме — об'єктом плагіату) для них послужив анімаційний фільм «Ghost in the Shell»,

режисером якого виступає... Мамору Осі. Красти ідеї в самого себе — це щось нове, чи не так? І з таким багажем знань із галузі автори рецензують анімацію Хайяо Міядзакі, одночасно проголошуючи його роботи єдиним винятком у натовпі низькопробних японських фільмів. Досвід спілкування на інтернет-форумах показує, що на подібні заяви людей зазвичай штовхає повне незнання предмету розмови. Але це знову-таки від нестачі досвіду — хочеться вірити, що в майбутньому редакція «РФ» запросить більше спеціалістів у області кінематографа та обмежить коло огляду фільмів.

Окрім власне випуску журналу, редакція ще займається популяризацією фантастики, утворюючи клуби читачів та інтернет-ресурси. Так, саме за ініціативою журналу читачі створили перший україномовний інтернет-портал любителів фантастики на lswith.us. І це чудово, бо всебічний розвиток — ціль не тільки самого видання, а й його ком'юніті.

Загалом, після прочитання журналу залишається відчуття вторинності одного з них. «Реальность» — чудовий часопис, «Если» — старший. Але чи якісніший? Думаю, престижна нагорода на Євроконі, що їх отримав «РФ», говорить сама за себе.

Поки в «фантастичному» журнальному просторі України нічого не змінюється. Видання набирає популярності, поповнюється армія фанатів, знаходяться й ті, хто називає «РФ» «попсою» та іде в літературно-фантастичний андеґраунд. А якщо є опозиція, то значить — «пацієнт скоріше живий, ніж мертвий». І, запевняю, чудово себе почуває.

ХРОНІКА

ЗАПРОШЕННЯ ДО ВСЕСВІТУ ОЛЕСЯ БЕРДНИКА

Київ поступово перетворюється на столицю української фантастики. До поки що єдиного вітчизняного журналу «Реальность Фантастики» та серії «Алфізика», де друкуються сучасні автори, долучилася нова серія книжок. Промовиста назва «Всесвіт Олеса Бердника» цілком вичерпно пояснює: ідеться про чи не найповніше видання творів одного з визнаних класиків вітчизняної НФ.

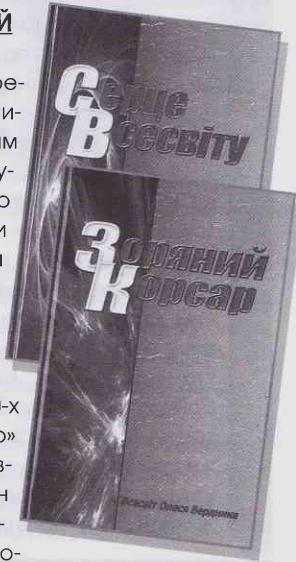
Володимир ПУЗІЙ

Шостого вересня у Будинку вчителя видавничим домом «Афон» було презентовано перші два томи серії (до кінця року планують випустити вісім!). У першому — культовий роман початку 70-х «Зоряний Корсар» та його продовження «Камертон Дажбога», у другому — науково-фантастичні твори О.Бердника написані впродовж 1957-1962 років. За оформленням книжки — щось середнє між популярним та академічним виданням.

На презентації було оголошено відкриття у Будинку вчителя літературного клубу «Книга — перший учитель». Його засідання відбуватимуться щомісяця, по перших понеділках. Серед запропонованих тем — представлення космічної міжнародної програми «Звернення до нащадків через 500 років», «Література та візуальні жанри», «Жіноча творчість: сльози чи мудрість?», а серед тих, хто братиме участь у засіданнях, — К.Родик, брати Капранови, О.Забужко, подружжя Дяченків та інші відомі постаті вітчизняної літератури.

Клубом оголошено два конкурси: на краще науково-фантастичне оповідання молодих письменників (до 25 років) та на краще продовження роману «Камертон Дажбога».

Подробиці про серію «Всесвіт Олеса Бердника» — див. на сайті: www.berdnyk.narod.ru

МАЙСТЕР ПОВЕРТАЄТЬСЯ НА

Булгаковський фестиваль, яким Віталій МАЛАХОВ марив уже давно, відбувся саме в пору літнього штилю в театральному житті столиці. Тож у публіки та професійних критиків, через відсутність будь-яких альтернативних театральних видовищ, була можливість упродовж трьох днів подивитися всі привезені до Києва сценічні версії найвідомішого роману нашого земляка «Майстер та Маргарита».

Вадим ДИШКАНТ

Перший міжнародний фестиваль мистецтв імені Михайла Булгакова проходив у Гостинному дворі та в розташованому в його приміщенні Театрі на Подолі. На невеликій сцені керованого Віталієм Малаховим театру, який став художнім керівником Фестивалю, театри з України, Польщі, Росії грали камерні та моновистави. Тут же, на зімпровізованому екрані, показали два кінофільми, художню цінність яких через брак якісної проекції поцінувати важко. Це стосувалося, насамперед, картини Анджея Вайди «Понтій Пілат та інші», що переносить колізії булгаковського роману до сучасної Польщі. Вірніше, до Польщі радянської доби, що теж уже стала історією. Розпинаючи Христа на міській смітлярці, режисер використав сюжет «Майстра...» для висловлення дисидентських настроїв та ідей, що панували в СРСР і поневолених ним країнах так званого соцтабору. Тож Юда у Вайди є сексотом, а Пілат нагадує типового партійного лідера епохи «безбрежного» соціалізму. Однак весь інтелектуальний патос картини залишився незбагненим для нашого глядача, оскільки вкрай погано трансльовану польську мову персонажів не могли зрозуміти навіть ті, хто нею володіє. Що ж стосується фільму Сергія Маслобойщикова «... від Булгакова», то тут, у принципі, все було зрозуміло. З'єднавши документ із ігровими епізодами, режисер відзняв у Домі-музеї письменника на Андріївському узвозі коротку історію про хлопчика Мішу, якому долею судилося стати генієм. Здивування няні майбутнього письмен-

ника, зіграної Аллою Сергійко, що мале дитинча, яке вона годує, виводить гуляти, стане відомим на весь світ, має однакову природу зі здивуванням Берліоза й Бездомного перед метафізичними сентенціями та пророцтвами Воланда. Нам і справді важко збагнути, що майбутнє вже існує, що Час його лише має проявити.

Про те, що Булгаков, принаймні у «Майстрі...», зі своїми містичними фантазіями є письменником не дуже зрозумілим у своїх концепціях, зізнався лише Кшиштоф Зануссі. Відомого польського кінорежисера, користуючись його присутністю в Києві, запросили на приурочену відкриттю Фестивалю прес-конференцію, а також попросили почати публічні читання «Майстра та Маргарити», які проходили на збудованій у гостинному дворі сцені. Зануссі, що має репутацію адепта польського інтелектуального кіна, сказав, що йому, фізику, який глибоко вірить у людський розум, і вірить у Бога, не зрозуміло, де Булгаков говорить серйозно, а де він просто блефує. «Я знаю, що коли Бог захоче покарати мене, він знайде спосіб, як це зробити, не думаю, щоб це були поганські способи. І цей поганський підхід мені чужий», — сказав пан Зануссі. Незрозуміло для нього залишається і булгаковська концепція зла, про яку наші режисери здебільшого не задумуються, сприймаючи в романі не стільки його філософський бік (у постановках, зазвичай, сфера філософії вичерпуються розмовою Воланда з Берліозом та Бездомним), скільки інтригу сюжетних перипетій і сприйняттю на рівні побутового спиритизму містику.

Тож не дивно, що у більшості постановок роман виглядає дивною сумішшю мелодрами з сатирою на радянську дійсність 20-х років (пам'ятаю здивування глядачки на виставу одного з наших те-

ШУМ У КАННАХ

Ігор БОНДАР-ТЕРЕЩЕНКО

Той, хто вважає сьогодні, що критика — це засіб комунікації між текстом і читачем, не помітив, як «текст» давно вже переріс власне «літературу», а епоха універсалістської критики завершилась. «*БТ, як я його розумію, — це шум у каналі зв'язку*», — негамиться О.Бойченко в «Книжнику-review». Не розуміючи натомість, що це найкращий комплімент! Адже саме «Шумом в часи» розпочав О.Мандельштам свій перехід до прози, а вже А.Блок значив, що розчути «музику Революції», зумівши по тому розчинитися у ній і повернутися до себе, осучасненого, — це й є найперше завдання для мистця. Як це стосується, приміром, нинішньої української літератури?

Скажімо, передують романові **Ю.ВИННИЧУКА** *Мальва Ланда* дві текстові заманки з-під пера, відповідно, А.Бондаря та Р.Семківа. І що? Перший тішить з поетизації Винничуком слова «дупа» і ставить його прозу поруч із творами Гомбровича, Грабала і Буковскі, а другий значить, що «*Вин-*

На щастя, реальним елементом видавничої технології і фактором читачького вибору сьогоднішня критика в Україні вже не виступає. Так само, до речі, як і премії в галузі літератури. А що ж, спитаймося, виступає? Рефлексія, панове. Конструктивна, скажу вам, тяга на рівні критичних висловлювань про літературу — ось що допоможе: ні, не продати щось із загребельних неліквідів, а — виростити нового Загребельного. Себто зрозуміти, про що ж писати, аби продалося. Ну, й прочиталося.

ничук... просто гарно пише» і вказує на його почесне місце на Львівському форумі видавців поміж Павичем і Коельо. Яке це відношення має до бажання пересічного громадянина придбати роман? Не кажучи вже про зв'язок цього фікшн із суворою дійсністю. Дупа, кажете? Гомбрович? А про кіборгів і групову там нема? Ну, то до побачення!

Але ж стривайте! Наразі споживачеві був запропонований якраз той тип «піяру», що його продукують благородні лицарі з комплексом провінційного Критика №1, який сповідує зокрема О.Бойченко. Мається на увазі суцільне культуртрегерство, дивне для столичного, припустимо, читача, яке підгавує чужій ерудиції, а також некрофільський потяг до спожитих текстів допіру світової культури. Навіть «двотисячникове» наповнення феномену сучасної критики (ким? ким?) несе на собі

28,00 €

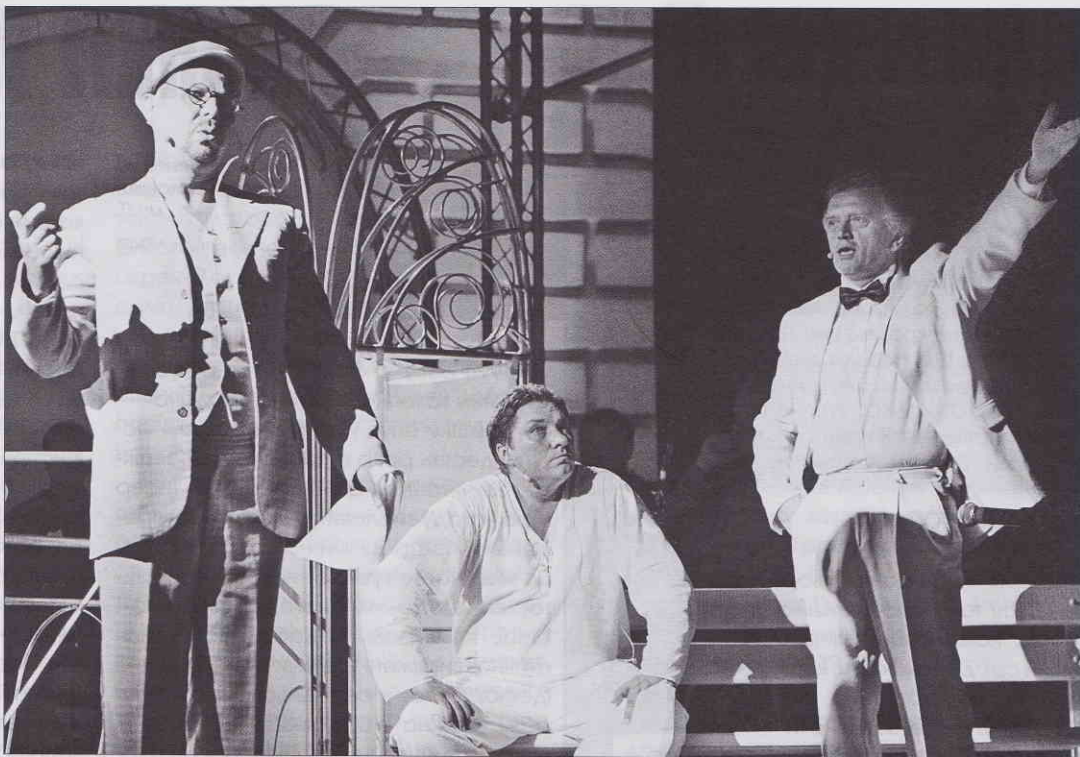

ПОДІЛ

атрів, поставлену на початку 80-х років, коли роман був напівзабороненим і, відповідно, дефіцитним: «І за ось це люди дають на чорному ринку десять карбованців?».

Окрім епізоду на Патріарших прудах, найпопулярнішими серед режисерів є сцени у божевільні, зустріч Пілата з Христом, зустріч Маргарити з Майстром, політ Маргарити на бал до Воланда й сама сцена сатанинського балу. І хоча в усіх цих епізодах хочеш-не-хочеш доводиться виголошувати якісь філософські сентенції, вони, переважно, звучать непереконливо. Бо філософом, як і факіром, на годинку-другу не станеш. Нею, філософією, аби вона світилася в очах акторів, треба хоч інколи перейматися в житті.

Окрім, власне, театральних режисерів, булгаковський роман облюбували й актриси, які в образі Маргарити знаходять можливість реалізувати свою ексгібіціоністську природу. На фестиваль було привезено дві моновистави, однак, при бажанні, думаю, можна було б організувати окрему програму Маргарит. Маргарито себе бачать як зовсім юні акторки, у чиїх вустах булгаковські монологи про справжню любов виглядають, у кращому випадку, милою наївністю, так і актриси, трохи вже перерілі для ролі хоч і мудрої, але все ж молододі музи і коханки Майстра. Останні, зазвичай, беруться за текст «Майстра...» аби висловити всю гіркоту власних життєвих розчарувань, дорікнути долі за спаплюжені по-

чуття і втрачені надії на велике і чисте кохання, показавши їй і нам, що справжнє кохання, все-таки існує.

Між тим, головною подією фестивалю стали не вистави, на які вхід був вільним, а публічні читання роману, які починалися ввечері й закінчувалися після опівночі. Якісь уривки у міру свого таланту й розуміння булгаковського шедевр розігрували і молоді київські актори, і визнані майстри, як наприклад, Олександр Філіпенко чи Борис Хмельницький.

Якщо булгаковський фестиваль виживе і стане традиційним, то наступного літа можемо сподіватися на кіно- і сценічні версії «Білої гвардії», у театральному світі більш відомій під назвою «Дні Турбіних», твору, який прославив Київ і Поділ на весь світ. Kr

родові плями просвітництва і романтизму. А ось розповісти, чому «сьогодні» ця книжка написана ніби як для «завтра», але придбати її мусиш негайно, щоби не опинитися у «вчора», — цього у передмові нашої «бойкої» критики немає. До того ж, видану книжку вільно прочитати і без критика, бо йому може подобатися вищезгадана «дупа» і Гомбрович, а читачеві навпаки — «піхва» і Забужко. Нафіга йому, справді, про збочення.

Натомість про «Мальву Ланду» Юрія Винничука варто було б по-чапаєвськи розповісти те, як вона вписується в контекст світової революції. Словом, про шум у каналі зв'язку, пригадуєте? Зокрема автор роману його добре вловив. От лишень ніхто цього не помітив, бо нікому було у передмові пояснити, і тому журнальний варіант твору швидко призабувся. І популярною стала «Кись» москвинки Т.Толстої, а далі й «Писар Східних Воріт Притулку» львів'янки Г.Пагутяк. Не кажучи вже про «Рекреації» івано-франківця Ю.Андруховича. А шум той, концептуально присутній у писаннях всіх згаданих авторів, був справді гоноровий, і прижився він у літературі й кінематографі дев'яностих років надійно і вигідно. Постапокаліпсовим він називався, той шум. «Апокаліпсис почнеться звідси» мав назву зокрема харківський фестиваль С.Жадана, який уважно прочитав і Винничука, й Андруховича, і Пагутяк.

Апокаліпсисом для героїв роману Винничука була, звісно, «незалежність» України, якої вони впродовж авантурної оповіді сумлінно уникають, вибравшись і знову сховавшись у нетрях веле-тенської сміятки свого імперського, себто австро-угорського ми-

нулого. Але не в тім печаль і знаковість «Мальви Ланди», яку наші кондові критики утворюють на зручний штамп «гарного письма» у паспорті її розмаїтого автора. Окрім фентезі, магічного реалізму впереміш із постмодернізмом, романові не бракує й альтернативи. Свого часу в Каннах «нашумів» фільм за романом «Чарівний світ» Ф.Маріяса про те, що було б, якби Лорку не розстріляли, і він би жив собі далі. Нещодавно і Д.Биков в «Оправданні» про Мандельштама, і Д.Маркіш у «Стать Лютовим» про Бабеля пустилися того самого спокусливого берега. І ще В.Сорокін в «Голубому салі». Але то нещодавно! А ось Винничук — вже давно. І Михайля Семенка, здається, не розстрілюють у нього в «Мальві Ланді», і упівці продовжують свою дефіляду задовго до Кожелянка... І в розгортанні-збереженні свого власного архетипового всесвіту проімперських інвектив у письмі сей твір можна порівняти хіба що з «Палісандрією» Саші Соколова. Яка за ідеологічними інтенціями, звичайно ж, ближча до творчості львівського стратега, ніж приписуване йому наслідування Борхеса.

Але хто про все це сповістив би читачеві в Україні на початку 1990-их, коли писався роман Винничука? Сорокіна ж з Толстою і Соколовим наші критики не читали, бо ще не було їх у нашому «незалежному» світі. У смислі, критиків. Самий лише шум в анналах зв'язку. Kr

Юрій ВИННИЧУК. Мальва Ланда.
Сер. «Fest проза» — Л.: Піраміда, 540 с. (п)
(Рецензії див. також: Kr ч.20'03, 2,9'04)

ПЕРІОДИЧНЕ ЖИТТЯ

ДВЕРІ ДЛЯ ВТЕЧІ

Коли задихаєшся від буденності, коли тебе не розуміють ті, хто поруч, а ті, хто зрозуміли — покидають тебе, це — безвихідь. Від неї не втекти. Єдиний рятунок — заховатися у себе, як равлик у хатку, і не виставляти ріжки, аж поки дійсно інтуїтивно не відчуєш — небезпека минула. Адже нікого твої заплакані ріжки не вразять і не злякають. Тому ховайся. Ще, правда, можна втікати іншим макаром, як це робить героїня *Ірен Роздобудько*. Але це не так легко. Інструкцію? Журнал «Радуга» (ч.5-6) роман «Шестая дверь».

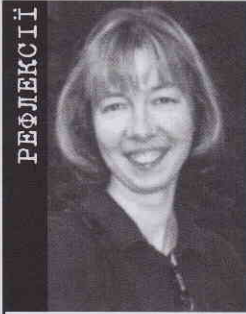
Марія КРИШТОПА

Після прочитання твору хочеться так само, як Анна-Марія, намалювати двері в інший світ, де чекають ті, кого тут уже не зустрінеш, де відчуваєш себе затишно й органічно. Але: «*Мы везде остаемся один на один с собой, не важно, где находимся. Но прежде, чем это понять, нужно совершить поворот. Но линия жизни — она всегда прямая. Это только кажется, что ты разворачиваешься на все сто восемьдесят. На самом деле эта линия так широка и просторна, что «крутой поворот» мы совершили внутри нее.*»

Як і все, що пише Ірен Роздобудько, роман надзвичайно світлий. Попри страждання героїні, попри всі нещастя, які трапляються на її шляху й на шляху її друзів. Головне в цьому житті — не збиватися на манівці. Коли мама залишить тебе маленьку, а мачуха й зведений брат перетворять твоє життя в суцільний жах. Коли зіп'ється батько. Коли краща подруга підставить тебе гвалтівникові заради вступу до ВНЗ. Коли хлопець, із яким ти вперше поцілувалася, загине через кілька годин після вашого поцілунку. Не здавайся. Коли від передозування наркотиків помре юнак, закоханий у тебе — вже зрілу жінку, а його мама (твоя краща подруга) звинуватить тебе в його смерті. Не здавайся. Намалюй собі двері й занурся у світ, де ніхто не помирає, де всі люблять тебе. Нехай навіть ти прийдеш у той світ собакою й оберігатимеш свого господаря ціною власного життя, нехай саме там попросишся зі своїм дитинством і нарешті зрозумієш, що таке кохання, навчись дарувати себе, — це твій світ. Він більше нікому не належить, окрім тебе. Але... Тебе проженуть звідти, коли захочеш залишитися назавжди. Той світ створюється завдяки твоєму бажанню, та, щоб жити в ньому завжди, одного бажання замало. Тому, коли тобі набридло все, сховайся в собі, але знай — мусиш повернутися: доки світ людей потребує тебе, залишити його ти не можеш і не маєш права.

Ірен РОЗДОБУДЬКО. Шестая дверь.
// Радуга, ч.5-6, с.40-118

РЕФЛЕКСІЇ

Тетяна
РЯЗАНЦЕВА

Жодна критика не може зашкодити моді.

М. Еліаде

ЖІНКА У ФЕНТЕЗІ:

прикрасив Плаский Світ колоритною трійкою відьом («Віщі сестри», «Відьми за кордоном», «Пані і Панове»). Ч.де Лінт пише майже виключно про жінок («Деревій», «Маленька країна», «Зелений плащ», «Срібло чи золото?», «Нетрі серця»). **Примітка 1:** Толкіна не чіпатиму — досить із нього екранізації. Зауважу лише, що порівняно до «Володаря Перснів» фентезі істотно прогресувало в напрямку розкутості. Еротичні пасажі у сучасних творах — не рідкість, і е авторки, які будують сюжетні лінії на історіях одностатевого кохання, причому знов-таки цікаво, що чоловіки тут пишуть про жінок («Місяць і лози» Ч. де Лінта), а жінки — про чоловіків («Стріли Сонця» Дж. Тарр; очевидно, із міркувань гендерної рівності на сторінках цієї книги з'являється й поготів дивний персонаж: чоловік, приречений на безсмертя в образі жінки). Мушу наголосити, що зображення одностатевого кохання у згаданих книжках далеко від стереотипів і нудного моралізаторства. Автори не використовують цей момент в якості чергової «екзотичної декорації» і з повагою пишуть радше про таїнство почуття духовного, ніж про особливості його фізичних проявів. **Примітка 2:** У якісних взірцях жанру хід думок та поведінка осіб протилежної статі змальовані влучно й правдиво. Коли Ч. де Лінта запитали, як йому вдається створювати такі переконливі жіночі образи, письменник відповів, що навчився добре слухати власну дружину. **Примітка 3:** Воїн із Роду Сірого Пса, Вовкодав російки М.Семенової, здається, герой-універсал: не лише всіх рятує без упину й шанобливо ставиться до жінок, а ще й підлогу миє в разі потреби (див. 3-й том серії).

3. Дехто наважується зажбурнути в інакший світ колег, обираючи за героїнь чи героїв тих-таки авторів фентезі. Розгортання сюжету, зазвичай, супроводжується поясненнями, чому ті пишуть вслякя чудернацькі історії. От Ч. де Лінт у «Деревії» змалював пригоди письменниці Кет Мідлр, яка буквально живе снами: черпає з пережитих «там» історій сюжети своїх чарівничих творів. Портрет митця на тлі «справжніх снів» вийшов зворушливий, симпатичний, психологічно правдивий, а проте не веселий: самотня жінка-інтроверт, яка на додаток до надприродних здібностей і літературного таланту має купу комплексів і відповідних проблем у спілку-

1994 року у «Всесвіті» надрукували «Нотатки захопленого перекладача» — мій перший опус у царині фентезі. Наступні десять років я провела, переважно, за читанням цієї літератури. Тепер маю нагоду висловити кілька спостережень із ілюстраціями на власний смак, бо ж він часто-густо є вирішальним критерієм щодо «якісного/не якісного». Мені, приміром, подобаються стилістично виважені речі з оригінальною ідеєю. Тобто, у середньовічному антуражі (можна і без нього) не повинні «стирчатися» швейні машинки або друковані оголошення. Талісманів влади, бійок з мечами і без — скільки треба для сюжету, але не замість нього! І щоб ельфи з гномами, дракони і т. п. у помірній кількості, та **НЕ** знов такі ж, як у Толкіна!!! Коли авторів не заносить на високу патетику, і з почуттям гумору все гаразд, це взагалі розкіш. Отже, тези і приклади:

1. Літературу фентезі творять письменники, письменниці і подружні пари. Дж.Р.Р.Толкіна з У.Ле Гуїн і Т.Претчетта знають усі. Англійка Мері Стюарт має солідну репутацію не тільки у фентезі, а й у царині жіночого роману. Наші М. та С.Дяченки теж добре відомі читачам. Упевнений крок на терени Інакшого світу не так давно зробила Лєся Демська. Американку Джудіт Тарр та канадця Чарлза де Лінта в нас майже не читають, а шкода — їх варто зарахувати до найкращих стилістів сучасного англійського фентезі, не кажу вже про шикарні сюжети.

2. У письменників в центрі уваги досить часто — героїня; у письменниць, навпаки, — герой; подружні пари, як і в житті, тримають баланс. У «Ритуалі» Дяченків не потрібно визначати, хто «головніший» — принцеса Юта чи Дракон. А от далі відчуйте різницю: М.Стюарт — Мерлін («Кришталевий грот», «Порожні пагорби», «Останні чари»); У.Ле Гуїн — Гед («Чарівник Земномор'я»); Дж.Тарр — Альфред («Пес і Сокіл»), Естаріон («Стріли Сонця»). Л.Демська — Освальд («Осінь мага»). Террі Претчетт

АВТОРКА Й ГЕРОЇНЯ

ванні (в Інакшому світі їй з дитинства ведеться краще, як у нашому). Фінал, до речі, провокаційний: Кет знайшла-таки справжніх друзів, а от як буде із творчістю, сказати важко.

4. Найцікавіше. Оті пояснення з п. 3, попри всю їхню переконливість, не відповідають дійсності, надто, коли йдеться про жінок. Авторкам фентезі, яких я маю приємність знати (всіх — як читачка, але декого й особисто) проблемами Кет Мідър, здається, життя не псується. Сучасна мисткиня аж ніяк не схожа на сором'язливу жертву соціофобії. Це відкрита для спілкування, весела, оптимістична жінка з високим рівнем освіти і різноплановим колом знайомств, чий вміння і зацікавлення не обмежені винятково літературою.

Тобто: всі згадані вище письменниці, як мінімум, одружені (до речі, і письменники Ч. де Лінт і Т.Претчетт — також, див. п. 2.2). Більшість, наскільки мені відомо, мають дітей (а дехто, як У. Ле Гуїн, вже й онуків). У всіх повно захоплень (Дж.Тарр ще й коней розводять!) і на сторонне око — такий вир подій, що не гріх пошукати трохи усамітнення.

Про рівень освіти тут слід говорити окремо, бо йдеться не лише про університетські дипломи, а про наукові ступені. М.Стюарт — фаховий філолог, тривалий час викладала в університеті англосаксонську мову (майже як Толкін); У. Ле Гуїн — філолог і також має викладацький досвід; Дж. Тарр — доктор історичних наук (та не якогось, а Йельського університету), фахівець у глазу середньовічних студій; Л.Демська — кандидат філології, літературознавець, критик. Не дивно, відтак, що в їхніх творах на максимум вигадливості й історичного антуражу припадає мінімум ляпсусів, та й ті такі, що помітити їх годен хіба що ґрунтовно підготований дослідник (у жодному з «середньовічних» творів М. Стюарт чи Дж. Тарр, шкряяний бюстгальтер у комплекті з двосірним мечем **НЕ** є провідними аксесуарами дамського одягу, хоч вельми рішучих королів там зовсім не бракує; власні імена у «Чарівникові Земномор'я» У. Ле Гуїн та в «Осені мага» Л.Демської не ріжуть вухо стилістичною невідповідністю, хоч у першому випадку вони геть усі вигадані, а в другому — справжні).

Ці жінки пишуть не лише фентезі, але й детективи, поезію, есе, твори для

дітей, навіть драми і сценарії, не кажучи вже про наукові розвідки (М.Стюарт уклала у співавторстві посібник із йоги). Словом, повна рівновага світів на рівні окремої особистості. У. Ле Гуїн, до речі, саме наголос рівноваги в даоському розумінні «нь-янь» числить серед провідних ідей власних творів (що не завадило їй, однак, завантажити добрячу порцію фемінізму в останній том «земноморської» серії).

Не знаю, чи потребує хто з них якогось особливого «сільмарілля» для збереження такого балансу, але, здається, у нашому світі вищезгадане щастя творчої реалізації себе самої у досить різноманітних сферах родини, роботи й захоплень є найнадійнішим талісманом, або ж, за Л.Демською, промовистим «результатом вільного чуда», котре ці письменниці творять щодня.

Примітка: Щодо вищої освіти, важко зрівнятися, наприклад, із «іспанською українкою» Наталеною Королевою (1888—1966), чий історичні романи й легенди містять чималу дозу чарівного. Вона свого часу здобула аж чотири дипломи в галузі музики, археології, малярства та медицини й успішно використовувала ці знання у роботі над власними книжками, тому нині може правити за взірць літературкам-початківцям.

...Наразі це все. Сподіваюся, що мої читачські нотатки трохи розважили й зацікавили бодай якусь частинку «фентезійної» аудиторії. А не згодні зі мною, думаю, втішаться, коли ще раз уважно перечитають епіграф.

ФАНТАСТИКА: СЕРІОЗНО ЧИ ВАРТО УВАГИ?

...На жаль, у поняття «фантастика» вкладають занадто широке значення. Нею вважають літературу і про космос, і про містичні події, і про паранормальні явища, і про загадкове Середньовіччя, і навіть літературу у стилях «хорор» чи «жахи». Тому, коли йдеться не про «космічну» фантастику, вважаю, що вона варта уваги, бо має хоча б якесь наукове підґрунтя. А от космос і, особливо, оповідки про зелених чоловічків звучать занадто смішно й перебільшено.

(Олексій Коган, 21 рік, студент)

...Мені настільки набридла сучасна дезінформація, що я навіть під дулом пістолета не погоджусь відкрити сторінки фантастики. Звісно, завжди легко поринути у світ вигаданого і відмежуватись від жорсткої реальності. Але навіщо така література, від впливу якої у наших діях нічого, крім слабкості, не залишиться?

(Валерія Нагірна, 39 років, юрист)

...Всі ці літературні розмови про вигадані світи, далекі Галактики чи художні описи нашої цивілізації з високим рівнем інтелекту в майбутньому нічого іншого, як літературу-утопію, але у новій, модернізованій, формі мені не нагадують. А якщо згадати, що в більшості випадків для самих же утопістів усе закінчувалося ґлобальним розчаруванням, то я не радив би сприймати фантастику серйозно: збережете нерви і не втратите гарний літературний смак.

(Сергій Рибін, 41 рік, художник)

...Впевнений, що усі вигадані літературо-фантастикою події у житті людства в майбутньому насправді є важливим застереженням і мудрими пророцтвами для усіх, хто здатен почути. У принципі, більшість погоджується, що вже досить скоро життя на нашій планеті кардинально зміниться — і не в кращий бік. То чому б над цим не замислитись вже сьогодні й не спробувати трактувати фантастику в новому руслі? Думаю, така література є не просто серйозною. Думаю, вона є життєво необхідною для нас.

(Максим Грунько, 18 років, кур'єр)

...Неправильно запитувати, чи можна вважати фантастику серйозною літературою. Певний літературний жанр не може бути серйозним чи ні на всі 100 відсотків. Краще стверджувати, що існування літератури будь-якого типу є необхідним. Проблема в іншому: щось серед фантастики є дуже якісним і зі своїми визнаними майстрами-письменниками, а щось — ні. Просто кожен обирає рівень серйозності відповідно до свого рівня інтелекту.

(Тетяна Бутейко, 38 років, перекладачка)

Kr

Розпитувала Олександра ГАЙ

Kr

КНИЖКА РОКУ, 2004: НОМІНАЦІЯ «ОБЕРГІЙ»

РЕЦЕНЗЕНТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ: КАБАЛА ЗАЛИШИЛАСЬ КАБАЛОЮ?

«Уявіть собі, що на світі існує таємне джерело мудрости, яке розкриває й зводить до купи духовні й матеріальні закони життя... Така мудрість існує... Ім'я цієї мудрости — Кабала». Таку книгу й у руках якось моторошно тримати. Однак бажання зрозуміти загадку з історією понад дві тисячі років перемогло.

Марія ХРУЩАК

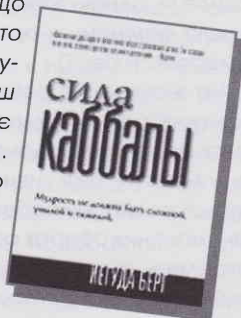
Одразу впало у вічі: на суперобкладинці книги **Сила Каббали Іегуди БЕРГА** цитата Мадонни (поп-діва-мега-зірка така) стосовно «сили, простоти і доступності», викладених у книзі ідей. І це насторожило...

Читаючи/розслідуючи, довідуємося, що для кабалістів мудрість пізнається через «мовчання, вислуховування, запам'ятовування, застосування на практиці та наставництво». Про віру, чи ба, роздуми, і не йдеться. Окрім того, перший із тринадцяти принципів Кабали полягає в тому, щоб не вірити жодному прочитаному слову. Тому що сама ідея «віри» передбачає принаймні макову зернину сумніву, а «істинне» знання виключає скептицизм.

Наступне: головна праця Кабали має назву Зоар. Це складне езоте-

ричне вчення, яке трактує П'ятикнижжя Мойсея (Тори) та «Книги Творення» Авраама. Цитую: «Якщо Біблія — це ноти, то Кабала — інструмент, на якому наш Всесвіт виконує пісню Творення». Вважається, що вчені, філософи та лікарі впродовж двотисячолітньої історії Зоару запозичували з неї ідеї й поняття (Платон, Аристотель, Лейбніц, Ньютон та багато-багато інших). Чому? Як стверджують кабалісти, ця книга на століття випереджала свій час.

Ще: замість Бога й диявола ви знайте «Світло» та «невидиму причину хаосу», а замість «людини» — «Бажання Отримувати». Також видається, що порівняння та пояснення розраховані на широке коло

американського читача. Вражає прагматичність порад на кшталт «роби добро, бо це вигідно тобі».

Найголовніший принцип Кабали: «Істинні внутрішні зміни створюються генетичною силою букв єврейського алфавіту». Йоган Рейхлін, видатний учений епохи Відродження, ненав'язливо підтверджує: «Мова древніх євреїв проста, чиста, не зіпсована, піднесена, коротка і незмінна. Це мова одкровення Творця людини». No comments.

По-суті: книга «Сила Каббали» — це авторська інтерпретація основних кабалістичних принципів. Автор Іегуда Берг, син знаного кабаліста, обмежується такими фразами: «згідно Кабали», «Кабала визначає», «як вчив кабаліст» та ін. Але що таке Кабала, навіть прочитавши книгу й окремий розділ про її історію, я так і не довідалася.

Те, що колись вважалося містикою, сьогодні стало офіційною наукою. А Кабала залишилась Кабалою. Можливо, Кабала як синонім залежності, рабства в нашій рідній мові пояснюється давнім повір'ям-застереженням — хто прочитає цю книгу, назавжди залишиться під її владою, а може, і зовсім втратить розум... Хтозна... Може тому Берг і вберіг нас від «прокляття», взявши на себе всю відповідальність за її інтерпретацію?

Кр

Іегуда БЕРГ. Сила Каббали. — К.-Москва: Софія, 320 с. (п)

КНИЖКА РОКУ, 2004: НОМІНАЦІЯ «ОБЕРГІЙ»

БАЛЬЗАМ ДЛЯ ДУШЕВНИХ РАН

Вадим ДИШКАНТ

Людяк світським «Великий канон» брати до рук і справді не варто — читання призначених для великого посту служб, що є нічим іншим, як молитвами, миттєво може зіпсувати настрій. Бо молитва є покаяттям, а кому, скажіть, хочеться каятися у власних гріхах, якщо тебе не звинувачують, а пекельні тортури ти сприймаєш за бабусину казочку? Світським людям до цього насправді немає діла. А от тим, хто гордо називає себе християнином, це потрібно як та ж вода, як хліб, що його Христос назвав «насущним».

З огляду на те, що понад половину українців вважає себе християнами, «Великий канон» мав би стати бестселером. Християнинові, як врешті мусульманину, юдею чи кришнаїту, його

Побачивши у мене в руках «Великий канон» **Андрея КРИТСЬКОГО**, знайома журналістка була здивована, по-перше, тим, що світська людина читає релігійну літературу. По-друге, їй було важко збагнути, що про далекий від реального життя, як їй здається, книжки, можна щось писати навіть у таке специфічне, розраховане на огляд найрізноманітнішої літератури видання, як «Книжник-review».

✉ 19,50 €

корисно читати не лише в дні великого посту, бо ж потребу у хлібі й воді відчуваємо щодня. Якщо ж виданий «Свічадом» новий український переклад канонів Андрея Критського потрібний лише поодиноким ченцям і кільком релігійзнавцям, то перестаньмо принаймні говорити про свою причетність до Христа та його вчення. Бо воно, погодьтеся, вимагає трохи більших зусиль, аніж святковий похід на Великдень чи у святу неділеньку до Церкви.

Що ж стосується, власне, не філософського, а літературного боку «Великого канону», то любителі поезії знайдуть у ньому багато вартісних рядків. Ось лише один приклад глибокої метафори, що стисло й досить влучно передає відчуття людини, яка усвідомила: моїм ворогом є не сусід, теща чи президент, а власні пристрасті: «Усі вожді пристрастей / орали на хребті моему, / продовжуючи на мені своє беззаконня».

Окрім самих канонів, у книзі є досить широке пояснення до біблійних історій та алегорій, тож вона може слугувати добрим посібником із історії християнства. Врешті, знаходимо тут і «Житіє преподобної матері нашої Марії Єгипетської», яке є джерелом духовної сили в дні духовних подвигів. Шкода лише, що видавці не включили до цього видання історію самого Андрея Критського, який дає розуміння сенсу віри і вчить смиренному, молитовному ставленню до життя: «Не маю я сліз та покаяття, / і жалю у серці не маю. / Ти сам, яко Бог, даруй мені це, Спасителю».

Кр

Андрей КРИТСЬКИЙ. Великий канон. — Л.: Свічадо, 272 с. (о)

non/fictio№6

6 Международная Ярмарка интеллектуальной литературы

1 – 5 декабря 2004

Центральный Дом художника

Гость ярмарки – Венгрия

Организатор: Компания «ЭКСПО-ПАРК Выставочные проекты»

119049, Москва, Крымский вал, 10, офис 165.

Тел./факс: (095) 238 45 00/238 4516

E-mail: frost@expopark.ru

<http://www.expopark.ru>

Генеральный информационный спонсор:

Информационная поддержка:

ТРІО ЗА ФІЛІЖАНКОЮ КАВИ...

Нова книжка *Валерія та Наталі ЛАПІКУР*, видана «Норою друк», од самого початку дає стільки наводок, що спершу губишся. Назва — «Поїзд, що зник» — більш-менш однозначно відсилає до детективно-кримінальної сфери. Книжкова серія — «Інспектор та кава» — ставить трохи складніше завдання: тут ознаки серіалу (а як же, масова культура!) поєднуються з присмаком інтелектуального читва (кава — традиційний інтелігентський напій). Нарешті, жанрове самовизначення (київський детектив у стилі ретро) ставить більше питань, ніж дає відповідей — чому детектив, мов той торт, «київський»? Не тільки ж тому, що дія відбувається у столиці України? Чому у стилі ретро? Бо змальовані події відсилають на тридцять років назад? Тож розмова *Kr* з Валерієм (В.Л.) та Наталею (Н.Л.) Лапікурами розпочалася з... філіжанки запашної кави.

В.Л.: Кава у нашому детективі — це принципово. Варити, пити, ворожити на кавовій гушці — ознаки певного прошарку нашого суспільства, більше того, у радянські часи — вияв суспільної позиції. Усі ми були в'язнями величезної розконвойованої зони під назвою СРСР. Своєрідним П'є-омонтом для нас був Львів. І ми — київська інтелігенція — свідомо чи підсвідомо наслідували львів'ян. До речі, поїхати у відрядження до Львова було приблизно так, як і за кордон. У соцкраїну можна було поїхати раз на три роки, у капіталістичну — раз на п'ять, а до Львова раз на рік. Відтак, кав'ярні були місцем спілкування ін-

телігенції. Але і КДБ чітко прорахувало, що львівська інтелігенція збирається у кав'ярнях і там веде свою пропаганду. Із появою при владі Щербицького і Федорчука київські кав'ярні було взято під нагляд. Піти на каву і потриндіти вважалось не актом снобізму — це була фронда. Ми пили каву з певним викидом адреналіну в кров. Кава була не гурманством, а мовчазним опором. У романі є думка про те, що режим гавкнувся не тому, що його розвалили ті чи інші сили. Режим гавкнувся тому, що людям остобісіло робити проблему з усього і перш за все з того, де випити каву вранці.

Kr: Отже, із горнятком (точніше, у київській традиції — гранчаком) кави все зрозуміло. Зрозуміло й те, чому головний герой — слідчий Олексій Сирота — п'є її і що він хоче цим сказати. Тільки фігура слідчого мента якесь нетипова — філософ, що читає Камю і знається на Гегелі...

В.Л.: Людина, яка послужила прообразом головного героя, вчилася зі мною в Київському університеті, тільки я був філолог, а він — філософ. Із філософського факультету мій приятель втрапив до війська (у радянських військкоматах сиділи гумористи; музикознавця вони послали у конвойну службу, журналіста у протиповітряну оборону, а філософа — у внутрішні війська). Після виходу в запас його через міськком партії мобілізували у міліцію. Тоді була «гостра нестача кадрів». Нормальних, із високою освітою, а не тільки зі три-чи шестимісячною міліцейською школою. Таким чином тоді, на початку 70-х, до Київської міліції прийшло чимало гуманітаріїв із високою освітою.

Kr: Місце дії Вашого детективу — Київ. Причому текст побудований двошарово: тут поєднується розповідь головного героя-слідчого та авторські коментарі, що дають погляд із XXI сторіччя, який перевертє цей текст зі статусу ретро-детективу у статус, можна сказати, політичний. Трохи іронічно, трохи відсторонено, але в той самий час зсередини...

Н.Л.: Це не просто текст, а такий собі айсберг. Сам детектив, фабула, сюжетна лінія — тільки верхівочка. Не вона була на-

шою метою. Ми прагнули розказати молоді, як жили їхні батьки, причому зробити це ненав'язливо. Нехай самі роблять висновки, що було добре, а що — погано. Але для того, щоб читач повірив, усе має бути абсолютно достовірним. Я у «першому житті» закінчила Інститут інженерів цивільної авіації, паралельно працювала в аеропорту «Жуляни», звідки, між іншим, сюжет детективу «Наступна станція — смерть». До речі, на палітурці — оригінали телетайпограм — «орієнтировок», які розсилали відділам транспортної міліції.

Kr: Цей детектив — серіал?

В.Л.: Ми мали можливість вивчити наше суспільство на усіх рівнях та поверхах: від перших осіб країни до бомжів. Цей досвід нам підказав: у чомусь треба тягти людей за собою, а в чомусь треба поважати їх смаки. Всередині 80-х років відбувся стрімкий злам у суспільній психології, своєрідна естетична революція, пов'язана з появою серіалів. Наведу тільки один приклад. Початок 90-х. Абхазія. Гаряча точка.

Війна. Снаряди, кров, смерть. Але щодня на базарчику збирається натовп. Продавати нема чого — вже все продано чи обміняно. Але у однієї людини є військовий дизель, є електричний струм і вона може дивитись серіал. І вона розповідає односельцям перипетії останньої серії — і всі, затамувавши подих, слухають... Це — релігія, яких не придумає жодний Толстой — ані Лев, ані Алексей. Що, по-снобістськи це відкинути? Ні! І ми свідомо пішли назустріч смакам. Може, пройде ще якийсь час, і з'ясується, що ми були першопроходцями (чи першопроходимцями)...

Н.Л.: Ідеальний серіал — той, у який можна включитися з будь-якої серії, дивитися і не ламати собі голову, що ж було раніше. Так і в нашій детективній книжці. Це — низка повістей, кожна з яких — окрема, але об'єднані усі персонажем головного героя — слідчого-філософа Олексія Сироти, кавою та авторською інтонацією...

Каву пив Юрій ЧЕКАН **Kr**

ПОТЕРЯННЫЕ

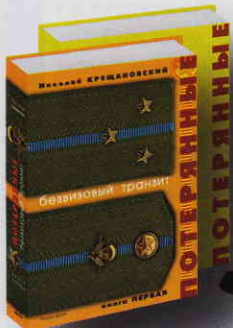
роман
**Николая
КРЕЩАНОВСКОГО**

Издательство
НОРА-ДРУК
(044) 261-9957, 261-9063, 264-8540

Книга первая
БЕЗВИЗОВЫЙ ТРАНЗИТ

Книга вторая
**ТАЙНА УЗБЕКСКОЙ
ПРИНЦЕССЫ**

Роман основан на подлинных фактах из истории разведывательно-диверсионных операций Главного разведывательного управления Генерального Штаба Советской Армии, проводившихся в восьмидесятые годы ушедшего века.

Людина є політична історія

Арістотель

Видавництво «Гене́за»

Вітає учасників і гостей XI Форуму видавців у Львові та запрошує відвідати свій стенд № 234 (на другому поверсі) у Палаці Мистецтв по вул. Коперніка, 17

16 вересня о 14⁰⁰

у Палаці Потоцьких (вул. Коперніка, 15) відбудеться презентація

«Сучасна українська етнополітологія: становлення та пошук»,

де видавництво «Гене́за» представить свої чергові новинки:

Курас І. «Етнополітологія. Перші кроки становлення»;

«Політична історія України. XX століття»

(у 6 т. / ред. кол.: Курас І.Ф. (голова) та ін.);

«Політологічний енциклопедичний словник»

(за ред. Шемшученка Ю.С., Бабкіна В.Д., Горбатенка В.П.);

журнал «Гене́за» (№ 1 (9) 2004);

Воронов І. «Людина і політика», «Політичні теорії XX століття»;

Дубас О. «Інформаційний розвиток сучасної

України у світовому контексті»

ХРОНІКА

...Оприлюднено Розпорядження «Про призначення грантів Президента України молодим діячам у галузі театрального, музичного, образотворчого мистецтва та кінематографії, а також молодим письменникам для створення і реалізації творчих проєктів». Поетеси **Катерині КАЛИТКО** для видання збірки поезій дали 9,6 тис. гривень; поетеси **Олесі МАМЧИЧ** — 9,8 тис. гривень; прозаїкові **Олександрові СТУСЕНКУ** — 10,2 тис. гривень.

...Відбувся письменницький тур на підтримку нової серії — «Графіті» — видавництва «Фоліо». Спрагу авангарду публіку в Києві, Харкові, Львові, Дніпропетровську, Чернівцях та Франківську розважали **Сергій ЖАДАН** та **Ірена КАРПА**. Подойкують, що від Ірениного Фройд би плавав, підхопленого харківським видавництвом, через недостатню художність відмовився був «Четвер»-Іздрик. Хто відмовлявся від жаданового роману **Депеш Мод** наразі не говориться.

...Представлена «первая в Україні книга о торговле оружием» — **Культ или Оружейный бизнес по-украински**. Автори проєкту переконують, що на її сторінках розвінчано «наиболее влиятельных українських політків і чіновників, которые связаны оружейным бизнесом».

...28 вересня виповнився б 81 рік майстрові детектива **Ростиславу САМБУКУ**.

...Вітаємо іменинників кінця вересня: літератів-критиків-перекладачів **Олега ПОКАЛЬЧУКА**, **Оксану ЗАБУЖКО**, **Світлану ЙОВЕНКО**, **Сергія ДЗЮБУ**, **Дмитра ПАВЛИЧКА**, **Степана НАЛИВАЙКА**, **Олександра БУЦЕНКА**, **Миколу РЯБЧУКА**, а також директора видавництва «Пульсари» **Ларису КОПАНЬ!**

НАВИРИСТ

Іван АНДРУСЯК

Коли в неділю не буде ніякого діла й сяятиме сонце; а понеділок буде після неділі; а у вівторок до вас завітає пан Вівторакус і принесе торбу раків; а середа випаде на середину тижня; а в четвер буде гроза й чотири рази пропримить грім; а в п'ятницю буде вільний день, і ви знайдете на дорозі п'ятака догори орлом, — тоді в суботу, вирушаючи куди-небудь у справах чи просто так, спробуйте узяти із собою не гидкий облізлий детектив, а щось значно приємніше й цікавіше. Наприклад, повість **Пауля МААРА** **Що не день, то субота!** У тому, що ви обов'язково пропустите свою зупинку, можете не сумніватись. Усі ж інші пасажери, «одетективлені» й «огазечені», страшенно заздритимуть вашій сяючій усмішці, а

дорослі — страшенні егоїсти. Що б вони не робили, вони роблять насамперед для себе, — і дитячі книжки також. Адже нормальний дорослий, який ще не геть «зсунувся» на власній «дорослості», отримує від таких текстів кайфу не менше, ніж його син чи дочка, онук чи онучка.

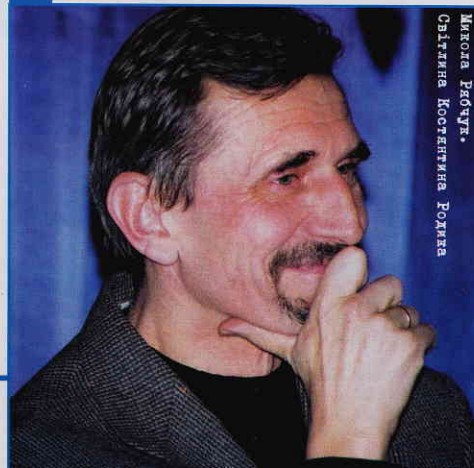
найдужче — періодичним приступам реготу.

Ув одному я все-таки сумніваюсь: що, повернувшись додому й умостившись із книжкою на дивані, ви не здогадаєтесь нарешті, кого саме так блискуче вивів німецький письменник ув образі дивовижного створіння Суботика, який поїдає коміри й камінці, носить водолазний костюм (бо розтягується навиріст), а також виконує ваші найнеймовірніші бажання (наприклад, бути слухняним).

Здогадаєтесь, бо ваші «домашні суботики» тут же вмостяться біля вас на дивані: діти страшенно люблять слухати про себе правдиві історії.

Пауль МААР. Що не день, то субота / Пер. з нім. В. Романця. — Вінниця: Тезис, Соняшник, 160 с. (п) (Рецензія див. також: Кр ч.13-14'04)

Микола Рибіт.
Світлана Косенкіна Романця

ВИСТАВКИ

ГАМБУРЗЬКИЙ РАХУНОК ММКВЯ

Скорочення ММКВЯ промовляє до наших книжників без дешифрування — як знаки «Франкфурт» або «Форум». Найбільша книжкова імпреза Центрально-Східної Європи, 17-та Московська міжнародна книжкова виставка-ярмарок традиційно відбулася на початку вересня. 2800 експонентів (майже ушестеро більше, ніж у Львові), 150 тисяч виставлених книжок.

Костянтин РОДИК

РОСІЙСЬКИЙ РАХУНОК

Якщо на кожній із цих новинок зупиняти погляд лише на секунду, потрібно пересуватися виставкою у марафонському темпі рівно шість днів — саме стільки працює ММКВЯ. Отже, перше враження — неосожність експозиції.

І це — не потьомкінська декорація (як, скажімо, на київській виставці «Книжковий сад»). Експозиційний розмаї надійно підпирають солідні асортименти російських книгарень та, головне, активний платоспроможний попит російського читача.

Пропозиція на цей попит далі зростає. На відкритті ярмарку керівник Федерального агентства з друку М.Сеславінській заявив: сьогодні в Росії вийде книжок більше ніж «найурожайнішого» 1974-го у цілому СРСР — близько 87 тисяч назв.

Темпи зростання вражають. Два головні гравці на російському ринку — видавництва ЕКСМО та АСТ — за рік збільшили випуск книжок (за назвами) на 166,5% та 132,1% відповідно. Нині в їхньому річному асортименті приблизно по 5 тисяч книжок (торік рівно стільки, 5 тисяч, постачали на ринок усі українські видавництва разом). Найдинамічніше розвивається сегмент художньої літератури — 113%. В усьому репертуарі видань красне письменство

обіймає 16,5%. Більшу частку має лише вузівська література (20,4%) та наукові

(!) книги (18,4%). Симптоматичною також є висока частка літератури з освіти, культури та засобів масової комунікації — 12,7%.

ЗА РАХУНОК ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Українські чиновники від книжки можуть легко порахувати прибутки російської держскарбниці бодай за одним податком (ПДВ — 10%): до кінця року прогнозують випуск 720 мільйонів примірників; середня ціна книжки на ММКВЯ — 120 руб. Варто також не забути, що попередні сім років податкових канікул геть не були нулем для російського бюджету — нарахування на фонд зарплатні з видавництв, що збільшили свій персонал нерідко у десятки разів; обов'язкові відрахування у спеціальні держфонди — усе це склало круглу цифру. А далі слід би адаптувати цю статистику до потенційної ємності українського ринку й нарешті звітувати перед громадянами України про шалені збитки, завдані державі восьмирічним блокуванням закону про підтримку вітчизняного книгарства.

Але ж хто те рахуватиме? Голова Держтелерадіо **Іван ЧИЖ** «блистала отсутствием» на ММКВЯ. Оскільки цей ярмарок є головною зовнішньополітичною подією для відомства, що нібито опікує українську книжкову галузь, його відсутність можна порівняти з гіпотетичною відсутністю Леоніда Кучми на саміті СНД. Але ж це уявити годі, натомість ігнорування паном Чижом Москви — демонстрація

владним істеблшментом України свого небажання зважати російському бізнесу до решти окупувати наш книжковий ринок.

А як пояснити відсутність на відкритті Дня української книги на ММКВЯ українського посла в Росії **Миколи Білоблоцького**? Посадовця, функційним обов'язком котрого є просування українських товарів на ринку країни перебування?

Ніхто з присутніх на офіційному українському стенді чиновників Держтелерадіо не зволив узяти участь ув організованому Президентом Української асоціації видавців **Олександром Афоніним** спільно з російськими колегами круглому столі з проблемами «Російська й українська книжка: шляхи взаємодії та співпраці», де йшлося про легалізацію економічних взаємин книгарів обох прикордонних країн. Мабуть, у Державному комітеті України не вважають за проблему приголомшливі обсяги контрабанди російської книжки на українські терени.

УКРАЇНСЬКИЙ РАХУНОК

Попри байдужість центральної книжкової держустанови, Україна на нинішньому Московському ярмарку виглядала найпомітніше за усі попередні роки. Спричинився до цього головний редактор популярної московської газети «Книжное обозрение» **Александр Гаврилов**. Торік він уперше відвідав Форум видавців й був уражений повним неспівпадінням побаченого у Львові з

Світлина Костянтина Родика

російськими уявленнями про кількість і якість сучасної української книжки (уявленнями, сформованими з року в рік провальними стендами українського Держкомітету). Вирішив продемонструвати Москві своє «відкриття» України. Знайшов спонсора під організацію Фестивалю української книжки; його партнер **Григорій ОХОТИН** здійснив оригінальний дизайн 30-метрового майданчика (несподівана конструкція стенду вже сама по собі привертала відвідувачів); запросили до участі у Фестивалі президента Форуму видавців **Олександру КОВАЛЬ**, головного редактора «Кальварії» **Петра МАЦКЕВИЧА** та виконавчого директора видавництва **Юрія СОКИРКА**, які привезли із собою «кальварійську» зірку **Любка ДЕРЕША**; приїхав **Юрко ПОКАЛЬЧУК** із львівськими музикантами під орудою **Олега (Джона) СУКА** та виконавчий редактор часопису і видавництва «Критика» **Андрій МОКРОУСОВ**. Центральною експозицією фестивального стенду стала колекція «Книжка року 2004: лідери літа».

Експозиція «Книжки року» нагадувала свого роду Гайд-парк, де російські книголюби вельми експресивно висловлювалися на адресу абстрактної України, яка не дбає про можливість продажу кращих українських книжок у Москві. Переадресуємо ці численні справедливі скарги іще одній офіційній установі — Українському культурному центру в Москві, котрий «зумів» за роки Незалежності скоротити торговельну площу української книгарні на Арбаті з цілого першого поверху до маленького закапелку з випадковим асортиментом.

Виставкові примірники «Лідерів літа», зрозуміло, не продавалися (та й як одним примірником задовольнити попит десятків охочих?), тому мусили усі спраглих адресувати до книго-поштового сервісу журналу «Книжник-review». Натомість ретельно фіксували усі прохання продати книжку з виставки, і з того виснувався ось такий «рейтинг» московських зацікавлень:

1. **Омелян ПРИЦАК. Походження Русі: стародавні скандинавські саги і Стара Скандинавія. Т.2** (К.: Обереги).
2. **Михайло МАКСИМОВИЧ. У пошуках омріяної України** (К.: Либідь).
3. **Дмитро ЧИЖЕВСЬКИЙ. Українське літературне бароко** (К.: Обереги).
4. **А.П.ВЛАСТО. Запровадження християнства у**

слов'ян: Вступ до середньовічної історії слов'янства (К.: Юніверс).

5. **Російсько-український словник** (К.: Абрис).
6. **Україна Inkognita; Дві Русі** (К.: Українська прес-група).
7. **Марія МАПОС. Солодка Даруся** (Л.: Піраміда).
8. **Виктор КИРКЕВИЧ. Время Романовых. Киев в империи** (К.: б/н).
9. **Степан НАЛИВАЙКО. Індорійські таємниці України** (К.: Просвіта).
10. **Офіційна Україна сьогодні** (К.: К.І.С.).
11. **Іван ОГЕНКО (Митрополит Іларіон). Розп'ятий Мазепа** (К.: Наша культура і наука).
12. **Мистецтво України 1991-2003** (К.: Мистецтво).
13. **Сергій ТАРАСОВ. Найчарівніші куточки України** (К.: Балтія Друк).
14. **Давня українська ікона із приватних збірок** (К.: Родовід).
15. **Лідія ОРЕЛ. Мальоване дерево. Наївний живопис українського села** (К.: Родовід).
16. **Сергей ПОЯРКОВ. Безукоризненное несовершенство** (К.: Юнвест Принт).
17. **Елена КАРАКИНА. Прогулка по Одессе** (К.: Балтія-друк).
18. **Віра ФРИС. Історія кириличної рукописної книги в Україні** (Л.: Львівський університет ім.І.Франка).
19. **Любомира БОЙЦУН. Тернопіль у плінні літ** (Тернопіль: Джура).
20. **Сергій УДОВИК. Київ; Крым** (К.: Ваклер).

Гадаю, аналіз цього списку допоможе нашим видавцям надалі точніше планувати власну участь в ММКВЯ. Нині ж окремими стендами у Москві виставлялися столичні «Балтія-друк» і «Картографія», дніпропетровський «Баланс бізнес букс» та одеський «Поліграф». «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» відкрила у Москві власне представництво і вже пропонувала з десяток книжок російською мовою (переклади «Абетки», випусків «Міні-дива», двох дитячих новинок Марини та Сергія Дяченків) із позначкою «Без права продажу в Україні» — оригінали українською одночасно з'явилися на нашому внутрішньому ринку.

Ну, і був стенд Державного комітету телебачення та радіомовлення України. Сам по собі він цього разу не виглядав традиційно вбо-

го: наявність у програмі ММКВЯ альтернативного фестивального стенду української книги спонукала «офіційних українців» замовити більшу виставкову площу й змінили її зазвичай просту, як звивина під кашкетом, фронтальну конструкцію. Проте все зіпсували поляки, які поруч розгорнули вишукану до витонченості експозицію, через що жодного пристойного порівняння на користь відомства п.Чижа не випадало.

Що ж до представленого асортименту, то його формували за принципом «ярмарок у ярмарку» — видавцям запропонували заповнити своїми книжками виділені шматочки колективного стенду. Зголосилися далеко не всі найбільші видавництва; про середні й малі годі казати. Але чому Держтелерадіо не зробило ставку на демонстрацію зразків Програми підтримки соціально-значущих видань? Оголошувалося, що торік таких замовних книжок вийшло 199 — на стенді ж було не більше трьох десятків. А решта? Може, сором показувати, на що витрачені бюджетні гроші?

ЕКСПЕРТНИЙ РАХУНОК

Фестивальні заходи на недержавному українському стенді були розплановані не лише в експозиційному інтер'єрі, а й по відомих московських кав'ярнях-книгарнях. Читачі самі можуть оцінити резонансність цієї імпрези, знайшовши в Інтернеті сайти масових та книжкових російських газет з відгуками. Що ж до рівня уваги тамтотої преси до цієї української «експансії», то ось лише один штрих: у щоденному ярмарковому віснику

Закінчення на стор. 21

ПОЯРКОВ, ТРАВОЛТА ТА ВСІ-ВСІ-ВСІ

Із Лос-Анджелеса повернувся суддя Габбардівського конкурсу «Ілюстратори майбутнього» **Сергій ПОЯРКОВ**. Цього року українців серед фіналістів не було. Проте колеґ-суддів та просто гостей ювілейного ХХ конкурсу привабив новий альбом п.Пояркова **Безукоризненне несовершенство** — особливо книжка втішила **Джона ТРАВОЛТУ**, котрий волів сфотографуватися з нею, та володаря 12-ти премій «Гремі» **Чіка КОРЕА**, котрий (на фото) бере автограф у автора.

Kr

З астронавтом
Сторі Музґрејвом

З автором світових
бестселерів Енн МакКеррі

Із Мевіном Андерсенем,
автором серіалів «Зоряні війни»
та «Секретні матеріали»

L. RON HUBBARD'S
**ILLUSTRATORS
OF THE
FUTURE
CONTEST**

Умови конкурсу:
www.illustratorsoffuture.com

ШОСТИЙ КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

КНИЖКОВИЙ СВІТ

ОРГАНІЗАТОРИ:
ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ТА РАДІОМОВЛЕННЯ УКРАЇНИ,
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИДАВЦІВ ТА КНИГОРОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ,
АСОЦІАЦІЯ «НАВЧАЛЬНА КНИГА»,
ГОСПОДАРЧА АСОЦІАЦІЯ КНИГОРОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ УКРАЇНИ,
УКРАЇНСЬКА ВИСТАВКОВА КОМПАНІЯ «МЕДВІН»

ЗА ПІДТРИМКИ:
МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ,
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ,
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ,
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ,
УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ,
АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

УВАГА!
ПРИЙМАЮТЬСЯ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО
НАПОВНЕННЯ ПРОГРАМИ ВИСТАВКИ,
ЗАЯВКИ НА ПРОВЕДЕННЯ ЗУСТРІЧЕЙ З ПИСЬМЕННИКАМИ,
ПРЕЗЕНТАЦІЙ ВИДАВНИЦТВ ТА ВИДАНЬ,
ІНШИХ ЦІКАВИХ ЗАХОДІВ.

2004
11 — 14
ЛИСТОПАДА
КИЇВ

ЕКСПОЦЕНТР «СПОРТИВНИЙ»,
ВУЛ. ФІЗКУЛЬТУРИ, 1
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

УПОРЯДНИК:
ВИСТАВКОВА КОМПАНІЯ
«МЕДВІН»
Тел./факс: +380 44 413-59-00,
+380 44 413-86-07,
+380 44 411-57-01,
8 050 358-75-92.
E-mail: medvin@carrier.kiev.ua
www.medvin.kiev.ua

Генеральный спонсор
**ИВЧЕНКО
ПРОГРЕСС**

Спеціальний медіа-партнер ярмарку
КНИЖНИК
review

ВИСТАВКИ
МЕДВІН

КРАЩЕ — У ФЕОДОСІЇ

22-29 серпня 2004 року за участі АУП, товариства «Просвіта», кримського республіканського комітету з інформації, феодосійського міського управління культури відбувся Фестиваль української книги «Феодосія-2004», ініційований експертом «Книжки року» **Євгеном Білоусовим**. Фестивальний девіз — «Давайте поспікуємось!». І спілкувалися скрізь — і на круглих столах, і впродовж великого літературного марафону, і на «вечорах фахового спілкування» біля вогнища. У феодосійських бібліотеках було водночас відкрито десять виставок українських книжок. Основою експозиції у центральній міській бібліотеці імені О.Гріна стали переможці «Книжки року» та «Нові книжки членів АУП». У дитячій бібліотеці поруч стояли «Кращі дитячі книги України», твори переможців Першого Всеукраїнського конкурсу книжок та дві сотні книжок юних феодосійців — учасників програми «Місто тисячі письменників».

Кр

Львівська поетеса Мар'яна САВКА та Євген Білоусов діляться враженнями

ПРИГОДУ ЗА ПРИГОДОЮ
ЧИТАЙТЕ З НАСОЛОДОЮ!

серія

Пригодницька бібліотека

Замовляйте у видавництві «Тезис» а/с 2890, м. Вінниця, 21027 тел./факс: 8 (0432) 46-48-16 e-mail: thesis@in.vn.ua

для читачів 9-12 років

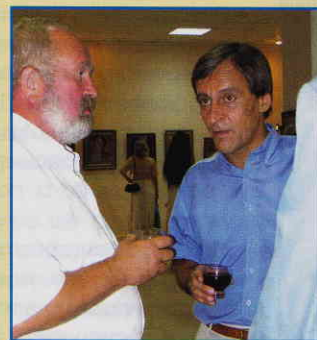

ПИСЬМЕННИКИ З-ПІД ПЕРА ХУДОЖНИКА

Виставка «76 портретів письменників України» художника **Михайла Ряснянського** — влучний приклад поєднання змісту з формою. Поети й прозаїки радянської доби цілком органічно виглядають (фас та профіль) у пензльових мазках олією, тоді як фотовиставка **Кр** «Сучукрлі» (в ситуаціях та образах) природно виглядає в глянці. Доба, панове...

Роботи до Наукової бібліотеки Могиланин передає донька художника

Ректор Брховецький із келихом, експозицієн та журналістом Станіславом Бондаренком

Володимир Яворівський знову перед камерою

Олександр Ільченко, Володимир Кисельов, Григорій Терещенко, Олександр Опанасюк у дружньому колі

Галерея мистецтв «Лавра» одяглася в ошатні літери відомого українського графіка, заслуженого діяча мистецтв України, професора Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури **Василя ЧЕБАНИКА**. Доки друкарі ошелешено куйовдять потилиці в пошуці шляхів до нових гарнітур, шанувальники вишуканих форм авторизованої кирилиці — насолоджуються.

«КИРИЛЬСЬКЕ» ОБЛИЧЧЯ нової української абетки

Світлана Тетяна Петрівченко

Директор видавництва «Веселка» вітає графіка

ЛІТЕРА ЯТЬ

Михайло НАЗАРЕНКО

Прізвисько «порушник спокою» стало ледь не офіційним званням Дмитрія Бикова: цей поет із «Ордену куртуазних маньєристів», прозаїк, есеїст і публіцист є майстром неприємного, провокативного, безапеляційного висловлювання. І водночас Биков — людина того покоління, яке виростило на повістях Стругацьких, а отже, відчуло художні можливості фантастики як методу раніше, ніж дізналося, що має справу з «несерйозною» літературою. А в дев'яності-двотисячні роки саме це покоління (до якого належить і Пелевін) почало відроджувати підупалу традицію сюжетної прози.

Вперше Биков «засвітився» у фантастичному світі ще років сім тому, коли написав для роману Андрія Лазарчука та Михайла Успенського «Подивись у вічі чудовиськ» вірші... Миколи Гумільова, який, згідно з авторським задумом, не був розстріляний, а побачив усе ХХ століття.

На межі з фантастикою балансував і перший роман Бикова — чітке, як силогізм, і жахливе, як радянський кошмар, «Виправдання». Бикову вистачило сміливості (ба, навіть нахабства) вибудувати ідею, абсолютно божевільну, але таку привабливу для плакальників за Імперією: сталінські репресії були засобом перевірки усього населення СРСР; тільки з тими надлюдьми, хто витримав усе й не обмовив ані себе, ані інших, і можна було виграти війну й побудувати комунізм. До самого фіналу письменник робить вигляд, що погоджується із героєм-ідеологом, своїм альтер-его, — аж доки в момент його загибелі не бере розповідь у свої руки й не розвінчує переконливу побудову. Імперія, нарівні з природою, існує за своїми законами, котрі лежать

Коли у червні цього року роман Дмитрія БИКОВА «Орфографія» отримав престижну «Премію братів Стругацьких», це виявилось цілковитою несподіванкою. Бо надто вже не схожий цей твір на сучасну російську фантастику... хоча, безперечно, до неї належить!

по той бік добра і зла; прийняти її означає припинити своє існування як людини (байдуже, фізичне чи моральне). Немає виправдання тому, що було. І бути не може.

Якщо у «Виправданні» Биков лише розминав свої письменницькі м'язи, то у велетенській «Орфографії» показав, на що здатний. Так, текст безбожно затягнутий (навіть після суворих редакторських скорочень); ідеологічні диспути, які прийшли просто з «Життя Кліма Самгіна», обертаються колом, — але «Орфографія» зробила Бикова одним із найяскравіших російських письменників нашого часу.

Тож про що цей твір? Саме про орфографію: про те, як більшовики не лише скасували літеру «ять», а відмінили правила правопису взагалі (тема, несподівано актуальна для українців!). Це, здавалося б, чергова альтернативно-історична гра, насправді ж — несподівана у своїй точності метафора. Російську інтелігенцію ліквідували, як орфографію. Журналіст Ять, котрий протягом всього роману фігурує лише під цим газетним псевдонімом, виявляється тією приватною людиною, яку «відмінило» ХХ століття: він шукає вихід із нескінченної боротьби інтелігенції (зображеної в дусі збірника «Віхи») і влади (симпатій до неї герой ніколи не мав — ані до царизму, ані до більшовизму). Але виходу немає, крім того, на який автор прирікає Ятя: втеча, еміграція, зникнення. Всупереч «справжній» історії, але у відповідності до її логіки, всі петроградські інтелігенти гинуть під час облоги у 1918 році; Ять, подібно до посланця з «Книги Йова», врятувався один і нікого не зміг узяти з собою.

«Оттепели нужны только для того, чтобы легитимнее выглядели заморозки», — читає Ять у старій книзі; історичний процес (принаймні в Росії) — це шлях нескінченного соціального спрощення, від хижих динозаврів до хижих одноклітинних. Проте, певна річ, роман не зводиться до ілюстрування ідеологем. Це й кілька історій кохання, безнадійних від самого початку (Доля жінки й доля країни демонстративно врівноважуються). Це політичний памфлет: нескінченні перевороти на південному березі Криму явно описані «під Булгакова». Це стилізація, котра працює на кількох рівнях, від

BELLUM FRIGIDUM

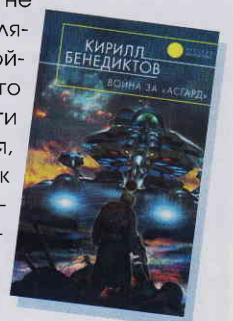
«Война за «Асгард» Кірілла БЕНЕДІКТОВА — книга вражаюча. Принаймні — за кількістю сторінок. Таке ліниве створіння, як я, і читати би її не стало, якби не нанипало на якомусь форумі ось ці слова: «о том социальном фоне, на котором происходят события, — американофилам и славянофилам читать не рекомендуется». «Щоб мені якийсь «старший брат» вказував, що читати, а що ні», — обурилася я і — прочитала роман-переможець фантастичного змагу...

Марина ПЕРЕГІНСЬКА

Ще одна книга про війну, нехай і вигадану. Росія зараз особливо толерує цю тему, особливо — її керманічі. Пісні, фільми, книги — все спрямовано на те, щоб виховати патріотів, які будуть готові воювати в будь-який час. Холодна книга. Якось не зачіпає доля героїв. Не встигаєш їх полюбити, хоч часу на це відводиться багацько. Мабуть, тому, що на психологічні портрети героїв Бенедіктова багато сил не витратив. Але йому вдалося майстерно створити атмосферу твору.

Результат — ще довго після прочитання будете жити «Війною...». Як на мене, книга могла би бути значно коротшою, на якості це не відобразилося б. Навпаки. Сюжет доволі затягнутий, втомлюєшся, іноді хочеться залишити читво. Кінець же — невиписаний, можливо, автор сам втомився від своєї писанини.

«Війна...», попри всі її слабкі місця, — один із кращих творів сучасної російської фантастики. Бенедіктов поназмішував під однією палітуркою доволі цікавий коктейль. Трохи ідей із американського фентезі, трохи філософів, трохи китайської екзотики й чогось такого рідного (не для мене, а для автора), расейського. Зрозуміло, що вже нікого не здивуєш сильним героєм, який відправляється на пошуки чогось там (Грасаля). Герой-терорист — теж не новина. Сьогодні іншого шляху до здобуття псевдо-незалежності немає й не передбачається. Сподівання, що народиться нарешті суперлюдина, теж старі-старезні, як і пошуки матері для цього «супера». Людям завжди хочеться вірити в те, що хтось колись зможе їх захистити, а їхня робота буде полягати у співанні гімнів своєму ангелу.

стилістичного — легко упізнаються інтонації Набокова й Окуджави-прозаїка — до тематичного: Биков, слідом за О.Форш, В.Катаєвим, К.Вагіновим та іншими авторами (псевдо)мемуарів про інтелігенцію 1910-20-х рр., зображує реальних осіб під прозорими псевдонімами, водночас деформує їхню біографію, погляди, долю. Чарнолуській — це, звісно, Луначарський, Льговській — Шкловський, але Корабельніков — не зовсім Маяковський, а Казарін — майже не Ходасевич. Автор ніби пропонує читачеві зіграти в «угадайку», аж поки не стає очевидним, що це — чергова пастка для довірливих: не важливо, хто є хто, важливим є збірний образ інтелігенції, який постає на сторінках роману.

«Орфографія» настільки точно стилізована під класичний російський роман, що, здається, має шанси ним стати. Вічні Російські Проблеми, які так хвилюють Бикова і його героїв, — наприклад, метафізика гебреїства, — нашу культуру, на щастя, майже не зачіпають. Проте універсальність людських трагедій, вічна непотрібність і вічна самотність інтелігента, — тобто головне в романі, — переводять текст із ідеологічної площини до площини Літератури.

Кр

Дмитрій БЕКОВ. Орфографія. — М.: Вагриус, 688 с. (п)

Бенедіктова можна похвалити за таку роботу. Хлопака талановитий. Зрештою — його вже «похвалено» «АБС-премією». Але є й за що покритикувати. Цілком справедливий докір молодих любителів фантастики щодо відсутності драйву. Сповільнена війна сучасного читача вже не вражає. Крім того, як на «наукову» фантастику — «Війна...» драгує безграмотність автора в галузі етнографії. Його екскурси просто «дивовижні». Правда, в одному зі своїх інтерв'ю Бенедіктов зізнався, що «Війна...» — лише вступ до цілої низки романів, і цей вступ — доволі маленький, тому можна очікувати...шедеврального тексту.

Кр

Кирилл БЕНЕДИКТОВ. Війна за «Асгард». — М.: ЕКСМО, 832 с. (п)

Закінчення. Почаюх на стор. 16

серед п'яти VIP-персон першого дня ММКВЯ поруч Альфреда Коха, Анатолія Чубайса, Владіміра Жириновського та Едуарда Лімонова названо й одного з учасників «контрдержавного» українського фестивалю.

Утім, не Україна, звичайно, стала найпам'ятнішою подією ММКВЯ. І не американський об'єднаний стенд, й навіть не вражаюча експозиція «ОЛМА-пресс» на 250-ти метрах чи виставка видавництва «Ультра.Культура» в орендованому літаку. Москву'2004 книжники згадуватимуть через нон-стоп Фестиваль гебрейської книги (зorganizований тим-таки всюдисущим редактором «КО» Гавріловим). Видавництва-бренди («Амфора», ЕКСМО, «Текст», «Слово», «Время») мали за честь презентувати новинки не на власних представницьких стендах, а у дивовижному інтер'єрі цього Фестивалю, витвореному топ-дизайнером Борисом Красновим. У щоденній програмі «Казки зірок» оповідачами були головний рабин Росії Берл Лазар та легендарний Ігорь Губерман, Іосіф Кобзон і Тамара Гверццелі, модна співачка Жасмін та абсолютна чемпіонка ММКВЯ **Людмила УЛИЦКАЯ**.

Її роман **Искренне ваш Шурик** (Москва: ЕКСМО) названо «Прозою року» у російському аналозі нашої «Книжки року». А премію професійного московського журналу «Книжный бизнес» пані Улицкая здобула в номінації «Письменник року». 11 тижнів ця книжка перебуває серед бестселерів; за цей час вийшло друге, в іншому форматі й оформленні, видання.

Другим російським гітом одностаينو визнано **Ночной дозор Сергея ЛУКЬЯНЕНКО** (Москва: АСТ): перемога в номінації «Бестселер» («Книга года») та в номінації «Герой нашего часу» («Книжный бизнес») — спільно з головним редактором видавництва Н.Науменко та гендиректором Першого каналу К.Ернстом: «За створення і просування унікального російського проекту в царині «КНИГА+КИНО+TV». Із роздрібних яток навколо виставкових павільйонів книжки Лук'яненка йшли конвеєром. А слідом за ними — і відеокасети й CD із фільмом та вже випущені за «Нічною вартою» ігри.

Назагал ММКВЯ'2004 не задемонструвала нових книжкових ідей (окрім виразного дизайнерського стрибка в напрямку ексклюзивного оформлення експозицій) рівня колишнього прориву пітерської «Амфори» у використанні новітніх поліграфічних матеріалів та модерного художнього оформлення чи започаткування пітерським же видавництвом «Вита Нова» елітного книгодрукування. Нічого дивного — справжні Ідеї за виставковим календарем не народжуються. А проте книжкових родинок на ярмарку не бракувало. Гіти нон-фікшн: **Манфред Кетс де ВРИС. Мистика лидерства та Маргарет ТЭТЧЕР. Искусство управления государством** (Москва: Альпина Бизнес Букс); **Борис КАГАРЛИЦКИЙ. Периферийная империя** (Москва: Ультра.Культура); **Хельмут НЬЮТОН. Автобиография** (Москва: ЕКСМО); **Неонилла САМУХИНА. Камасутра для офиса** (Санкт-Петербург: Институт соитологии); **Павел ШЕРЕМЕТ,**

Светлана КАЛИНКИНА. Случайный президент (Санкт-Петербург: Лимбус Пресс).

«Махаон» (Москва) випустив дві дитячі книжки **Артур и минипуты та Артур и Запретный город**, про які преса цих днів писала так: «Детская сказка режиссера и продюсера Люка Бессона про Артура и минипутов стоит где-то между трэшевыми каббалистическими изысками Мадонны и великими детскими книжками. Не «Алиса в стране чудес», а нечто вроде кирбульчевской «Алисы»... Это не Бессон «Подземки» и «Леона», конечно. Это «Пятый элемент» для старшей группы детского сада». «Амфора» (Санкт-Петербург) переклала ще дві книжки минулорічного нобеліанта **Дж.М.КУТЗЕЕ** — його популярність наздоганяє Мураками. Головний ярмарковий лот видавництва «Пароль» (Санкт-Петербург) — **Михаил ВЕЛЛЕР. Б.Вавилонская**; видавництва «Время» (Москва) — **Евгений ГРИШКОВЕЦ. Рубашка** («не роман на все времена, заставляющий читателя карабкаться к вершинам духа, но текст, делающий нас чуть-чуть счастливее»). Із цим своїм літературним експериментом володар акторської й драматургічної «Золотих масок» («выдающийся дилетант») переміг у номінації «Дебют» (російська «Книжка року»).

***

І насамкінець про ще одну нагороду. Незалежні експерти журналу «Книжный бизнес» у номінації «Подія року» нагородили заступника Міністра друку РФ **Владіміра ГРИГОРЬЄВА**, організатора участі Росії у Франкфуртському ярмарку в статусі Почесного гостя. Наш земляк із Запоріжжя, високий російський держслужбовець пан Грігор'єв розповідав мені два роки тому, як зустрічався у Києві з Президентом України і висловлював своє гірке здивування позакритично низьким рівнем офіційних українських стендів у Москві. Відтоді у нас нічого не змінилося. Й уявити, що хтось із «відповідальних за книжку» чиновників Держтелерадіо вшанований видавничим співтовариством, — уявити таке можна лише в жанрі анекдоту. Анекдоту, дорого оплаченому платниками податків.

Кр

Григорій Оковін та Любо Дерев

КНИЖКА РОКУ 2004: НОМІНАЦІЯ «КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО»

МІСЦЕ МІСТИКИ

Ховатися від бабая і викликати маленьких гномів. Подорожувати у часі й мріяти, що твою вчительку викрадуть інопланетяни якраз перед контрольною. Наливати у місячні ночі келих вина для перелесника й виглядати серед хвиль русалку. Вам знайоме все це? Тоді містична література, фантастика — ваша стихія. Скажете, що вже виросли з куценьких штанців ірреальності, що все це — несерйозно? Але ж тоді «Тіні забутих предків», «Лісова пісня», «Ніч на полонині» — теж блеф. Ризикнете так сказати? Отож.

Марія КРИШТОПА

Вітчизняний суцліпроцес грішить ірреальністю доволі відверто й нахабно. Тут уже встигли замакітрити голови бідолашним читачам Марина й Сергій Дяченки, побавився Юрій Андрухович (заперечення й вимоги спростувань приймаються лише тоді, коли автор зуміє довести реальність усіх подій у своїх творах), повітшалися Юрій Винничук та Марина Гримич...

Хтось уже мав честь познайомитися з **Роже ТИГРАНОМ** та його **Віртуальною коханкою**. Багато чоловіків мріють мати бодай дві жінки, а якщо їх не треба годувати, одягати, а якщо їх ще й подружити, — оце кайф! Віртуальний проект, кобіта, що тихенько вшивається собі вранці в монітор і не вимагає подарунків та запевнення у

коханні, а навіть вилазить за відсутності героя, щоб випрати його шкарпетки.

Тигранова фантазія не має меж. Прочитавши його, великі й маленькі хлопчики й дядьки, ви теж почнете хотіти, щоб у вашому житті бодай раз з'явився такий подарунок, який отримав головний герой: *«На широкому ліжку з відкинutoю набік ковдрою, на розкладених рядком подушках, лежало і кликало до себе красиве жіноче тіло у чорній білизні, в чорних панчішках з мереживом і яскравих червоних черевичках з еротично-високими каблукми. Очі красуні були зав'язані широкою чорною смужкою матерії, на шиї був великий червоний*

бант... руки, на зап'ястках, і ноги, ледь нижче колін, також були перехоплені червоними стрічками з шикарними великими бантами». Уявили? А тепер уявіть ще, що вам цю красю подарувала

дружина або коханка. І в жодному разі не читайте епілог, де герой страждає від того, що не знає, котру із жінок першу виграти, щоб не образилися. Не читайте. Там якась зовсім недоречно згадка про дітей, совість. Вони вам потрібні — оті муки сумління?

Книга **Оксани ШМОРГУН**

Світло в кінці теж ірреальна. Але зовсім іншого стибу. Трохи містики, трохи упирів (не надто динамічно, краще дивитися пригоди Баффі — там хоч люди завжди перемагають). Багато казок про розумне, добре, вічне. Написано так, що згадуєш російський попсовий дует, який у своїй пісеньці після кожної фрази запитує: «Панімаєш?». Загалом — написано для дорослих, які так і не стали дорослими. Хоча є й гарні моменти, правда, розкидані так, що насолодитися ними не встигаєш. Зате — бодай жахи не сняться після прочитання.

Після **Запаху страху** **Лесі ХОЛОДЮК** — сняться. Бр-р-р. Сугестивне читво. Фрази вриваються у свідомість і нав'язливо крутяться там, плодячи

СВІТИ ЛЮБКА ДЕРЕША

Отар ДОВЖЕНКО

Неомодерністичним, прикрашеним реалізмом, що на ньому сучукрліт збудований, тут пахне місцями; та переважно події, що відбуваються з героями, — ірраціональні, образи героїв — схематичні, а відображена в романі реальність відповідає зміненому стану свідомості. Містика? Містика! Це містика! Це претензія на магичний реалізм. На думку автора, містифікувати можна, задуривши читачеві голову, заплутавши його, зігравши на несподіваних переходах, жирних шрифтах і розкиданих по сторінці буквах, позасюжетних елементах і трансформації «я» у сонечко семірапкове, словом — зробивши так, щоб текст якомога менше нагадував класичний літературний твір. Яка прикрість, панове читачі. Містичний ефект можливий лише за ідеальної внутрішньої організації тексту. Справжня містика (не з розряду фентезі або

Любкові ДЕРЕШУ — 20 років. Його феномену — щойно 3. Саме цей розумний юнак уособлює українську частину тієї всесвітньої тенденції, яку називають «літературою двадцятирічних». Саме він, подарувавши нашій літературі три роки тому роман «Культ», прочинив двері до часописів і видавництв тинейджерам, упевненим, що зможуть повторити його подвиг. Але час минав, і треба було або вкорінитись на завойованих теренах і продовжувати наступ — писати або визнати свій успіх дещо передчасним і працювати над собою — читати. Він обрав перше. Молодому читачеві, голодному й не надто перебірливому, у романі «Архе» може вживатися й постмодернізм, і відчутний прогрес у порівнянні з «Культом». Читач дорослий, ще не взявши роман до рук, вважатиме його (заочно) зразком молодіжної літератури, і цим відразу виправдає цілу низку авторських невдач. Наприклад, надмірне вживання матюків і молодіжних жаргонізмів або притаманну незрілим белетристам переконаність, що каламутне заплутування сюжетних мікроходів, уривчастість образної системи й відсутність будь-якої системи в композиції робить книжку, як на початок XXI століття, поважнішою.

24,00 €

страшилок) з'являється тоді, коли текст оброблено незгірш коштовного каменя, і все в ньому гармонізовано на рівні симфонічної музики, де жодна нота, жоден дієзиск або бемольчик не має права на фальш.

Словом, цього Любка Дереш не зміг.

Невже без містики, галюциногенів, іншої реальності — ніяк? Є сфери в художній літературі, де можна реалізувати свій талант навіть попри непосидючість і безсистемність. Спостережливий, проникливий, іронічний і, врешті-решт, розумний, Дереш міг би без кінця утримувати в тонусі свою численну аудиторію, просто перепо-

відаючи веселі й типові випадки з життя свого покоління.

Містика — то ще півбіді. Дереш, прагнучи піймати відразу двох різновекторних зайців, не припиняє в проміжки між реалізацією свого гене-

безліч комплексів, особливо, якщо ви — жінка. Самотня жінка. Демон (чи як там ще його назвати?) полює на самотніх, гвалтує їх, видає душу, гасить очі й жіночність. Хто вони після народження його дітей? «У Ганни більше не з'являлися місячні. Але це її не турбувало. Жаль? Очі її остаточно перетворилися на срібну риб'ячу луску в жовтуватій оправі. І що? Вона в люстерко взагалі перестала дивитися. Шкода? Здається, вона навіть не помітила, що стала зовсім сивою. А одного разу навіть побачив з привідчинених дверей хоромів, як вона спокійно дохитала в роті зуб і витягла його. Крові не було». Моторошне читво, в якому добро й зло протистоять одне одному, але ніхто не перемагає. Зло можна вбити, лише вбивши себе. Але ж тоді загине й добро.

Авторка, схоже, насолоджується навіюванням жаху на читачів. Ще одна повість «Ти не хочеш повіситися?» — також про жінку, яку переслідує шлюбний чоловік (вовкулака?), і про дівчинку, яка бачить душі померлих. По-голівудськи. Пам'ятаєте фільм, де хлопчик володів здатністю бачити мерців? Кожний із них мучив хлопчину своєю присутністю, аж поки той не оприлюднював справжню причину їхньої загибелі. Так і тут. Маленька Оля роздає поради дорослим і лякається свого зв'язку з іншими світами.

Єдиний твір у цій книзі, де Леся Холоддюк хоч трохи жаліє читача, — «Реф-

лексії про панну з місячного відсвіту». Хоча — це вже майже у стилі Тиграна. Богемний чоловіча, на якого накидаються жінки, попри його не дуже чисті шкарпетки. Ідилія. Правда, хлопака нарікає на таке поведіння з його чоловічою гідністю: «Господи, яка ж то була брутално оголена проза, і ніц венцей, як каже моя колишня теща. Я навіть намагався не дивитися у бік того дівчиська, аби раптом за своїм колючим (всезнаючим) поглядом вона не запримітила, що я не тільки стою нагий перед нею, але, що я голий зсередини, і там нічого немає». Але панна, яка з'являється в його квартирі ночами, зовсім інша. Нереальність спонукає до вигадки ідеалу. Та й панна постаралася: чарівна музика, прохолода, ініціатива й мовчання: «Господи, як вона вміла мовчати! Тільки ледь вловиме зітхання, яке вловлював, торкаючись її вуст, підстьобувало мене говорити-говорити, вивертаючи перед нею душу навиворіт».

Отака вона — вітчизняна фантастика. Опирається на фольклор, на Голівуд і на людські бажання. Подобається — читайте. Ні — то ні. А ще краще — пишть самі. Самому собі догодити легше.

Kr

Оксана ШМОРИГІН. Світло в тіні. — К.: Смолоскип, 126 с. (о), Леся ХОЛОДУК. Запах страху. Повісті. — Л.: Червона калина, 288 с. (о), Роже ТИГРАВ. Віртуальна коханка. — К.: Вадим Карпенко, 100 с. (о) (Рецензії див. також: Kr ч.9'04)

рального, містичного, плану тулити іронічні елементи. Він вирішив сумістити дві реальності: одна — наївна й цілком мітологічна дійсність «архе», інша — наша з вами, справжня, зображена з іронією.

Дядько-гігі й закинута в Карпатах залізнична станція, «радіокологспник» і Терезчин рюкзаки, таємне товариство хеміків і навіть абсолютно анахронічне слухання тинейджерів Джима Моррисона — усі ці речі, що чарівно виглядали б на тлі нормального побутописання, вступають у безнадійний апаратний конфлікт із головною концепцією твору. Або іронія, або містика. Це, на превеликий жаль тих, хто схоче притягнути за вуха постмодерністичне жанрове взаємопроникнення, не постмодернізм, це огірки з молоком: експеримент, може, цікавий, але наслідки плачевні й наперед визначені.

Звідки це невпинне переживання набридливих постулатів постмодерну, із тридцятирічним запізненням акліматизованих у нас і вже практично відмерлих у світі? Як попередні свідомісні дискурси знецінили свої ключові поняття (дух, слово, краса, мистецтво, правда), так і постмодернізм догрався в гру: це слово більше не значить

нічого. Немає більше Гри. Хоча, можливо, десь вона триває досі. Та для того, щоб узяти в ній участь у будь-якій ролі (гравця-митця чи гравця-читача), треба чітко знати й чесно виконувати Правила. Не можна зневажати композицію — точніше, задовільнятися макрорівнем, на якому роман начебто є двома дзеркально відображеними частинами (Мілорад Павич тихо сповзає по стінці). Або намагатись замінити загальну ідею твору мішаниною суперечливих, незрозумілих концептів. Якщо ти, авторе, в особі свого героя дозволяєш собі говорити з Богом по телефону, а відразу по тому радісно розсипаєшся у нецензурній лайці, то мусиш обґрунтувати, чому, за твоєю версією, Божий дар дорівнює яєчці. Інакше — не Гра, ну, ніяк не Гра.

Можливо, повна, книжна, версія «Архе» скоригує картину. А тоді, як до двадцяти додасться ще кілька років, либонь, і сам Любка доросте до розуміння: у випадку з «Архе» він, Іздрик і видавці необачно занизили планку того, що може бути опубліковане на правах фахової літератури. Та ще, напевно, не час.

Kr

Любка ДЕРЖИ. Архе (роман, скорочена журнальна версія) // «Четвер» №19-20'04

РЕФЛЕКСІЇ КОРІННЯМ ДОГОРИ

Безлисте дерево на першій сторінці обкладинки збірки новел Ніни Бічуї зникає на звороті. Його гілляки подібні на коріння й отак — корінням догори, — аж до самісінького зникання з обривів свідомості.

Юлія ЄМЕЦЬ-ДОБРОНОСОВА

Новели Бічуї належать світу, відхід якого нині неголосно дає про себе знати. Це світ інтерпретації персонального як культурного та культурного як персонального, те лице інтерпретаційної культури, що не вдає з себе тотальну автономність, а лише залишає трохи місця для кроків. Маємо справу із модерною прозою, вистояною на модерності перехрестя культурних традицій. Але водночас — із модерністю, що невпинно йде, віддається, а часом і просто виливається разом із водою модерної зарозумілості.

У Бічуї новела стає синонімом існування як тексту взагалі. У більшості текстів постає пряма екзистенціальність та необернена духовність. Є щось заколисливе в подібному пошуку гармонії. А це дається знаки навіть у чергуванні простих речень із розгорнутими, сповненими вставками-додатками або вставками-натяжками. Проте в колекції **Землі роменських** можна знайти й кілька текстів, де розгортаються цікаві медитації, притчі або просто зачини-начерки до оповідей, їх смислові рамки. Світи тут перетинаються без жодного натяку на їх розмежування на фантазійні та реальні.

✉ 14,50 €

Бічуя зберігає оптимістичну впевненість у силі розгортання людського у світі. Якщо розуміти гуманізм як утвердження права на самоздійснення, то в «Землях роменських» постає саме таке його визначення, причому зберігається ця позитивна настанова навіть за умов знання, що примножує смуток.

Ці новели належать світу, який відходить тихо, не грюкаючи дверима, голосно не гаркаючи своє прощальне. Зрештою, він йде, не прагнучи повернення, але віддаючи про його невникність, щоразу, коли тобі самому схочеться вибудувати тонкий прихисток із власних долонь. «І, може, коріння старих міст, ще живе, снується під землею, як корінь дерева. І, може, тому вдається їй відштовхувати й притягати водночас? Хто знає?».

Kr

Ніна БІЧУІ. Землі роменські. — Сер. «Українська модерна проза». — Л.: Піраміда, 176 с. (о) (Рецензії див. також: Kr ч.24'03)

РЕФЛЕКСІЇ

РЕЦЕПТ МІКСТУРИ ВІД BONDorenka/ПОЛОЖІЯ

Правду кажуть: один раз — випадок, два — співпадіння, тричі — закономірність. Макс BONDorenko, він же — Євген Положія, він же автор третьої поспіль книжки, свою закономірність уже вибудував.

Спочатку — написавши філософсько-політичний трилер «Обрати янгола», потім — явивши нам одразу два обличчя у романі-перевертні «Мері та її аеропорт/Мері и ее аэропорт», і, нарешті, завершивши цю складну конструкцію книжкою «Туркин и 1/2» з алюзієвим підзаголовком «Повесть о Настоящем самурае».

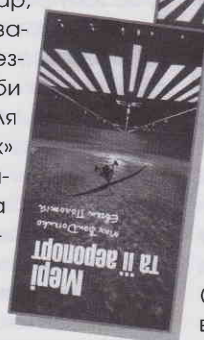
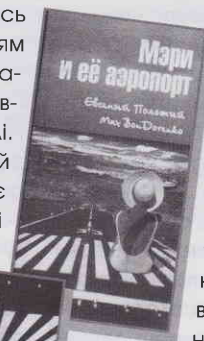
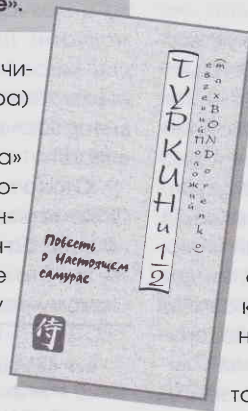
Юрій ЧЕКАН

BONDorenko/Положія любить ускладнювати читачеві процес. І водночас (ах, ця інтелегентська непослідовність!) прагне його полегшити — розшифрувавши натяки, пояснивши гру слів, розкривши алюзії та зазначивши приховані цитати. Їх, до речі, у текстах, що живуть у філософсько-інтелектуально-постмодерністичній ніші, вистачає. Це — і музичні алюзії: від популярної у широких масах ісландської зірки Бйорк до відомого лише обмеженому колу власних шанувальників українського рок-гурту «Cool Before», від Френка Заппи, котрий сказав одного разу: «Писати про музику — все одно, що танцювати про архітектуру», — і до великого лейпцигського кантора Йогана Себастьяна Баха, пращурка письменника Річарда Баха. А яка безліч тут музичних реалій українського ефіру — Віктор Павлік та Олександр Пономарьов, «Стрелкі» та Кайлі Міноуг, «Чайф» та Тото Кутуньо, Висоцький та радіо «Шансон»...

Серед текстів, що мерехтять крізь тканину Положієвих книжок, — казки А.С.Пушкіна та шедеври літератури соціалістичного реалізму («шкільні програмні романи Александра Фадеева»), Пелевін та Гумільов, Сорокін та Кундера, Мураками та Гейлі, Рембо та Гоголь, Булгаков та Камю... А ще — культові та просто широкоживані особи, репліки, персонажі світового та радянського кіна, російського та українського телебачення, присмак інтернету. Одним словом — медійна есенція, що огортає нас повсяк-

часно і концентрується на кінці ку пера (у картриджі принтера) BONDorenka/Положія.

У книжці «Обрати янгола» BONDorenko почувається у своїй тарілці, ускладнивши жанрові очікування автовизначенням «роман-газета». Ні, це не замацаний зшиток формату А4 на поганому газетному папері, відомий читачам ще з радянських часів. Це — дизайново витончена книжка, у якій масштабний жанр роману, правда, стиснутий бурхливим виром нашого часу до мініатюрних масштабів, розгортається на «виборчо-редакційно-рекламно-піарному» (тобто, суто газетному і добре відомому BONDorenko/Положію з власної практики головредагування у сумській газеті «Панорама») матеріалі. Чому дизайново витончена? А чи замислювались ви, скажімо, над поєднанням кольорів обкладинки? «Обрати» — блакитне. «Янгола» — жовте. І усе — на червоному тлі. «Газета, — як любив цитувати мій армійський замполіт, — ето не только калектiвний пропагандiст i калектiвний агiтатар, но i калектiвний организатор». Пан BONDorenko, безперечно, зараз дав би примітку, пояснивши «для особливо непонятливих» політичні розклади названої кольорової гама та джерело цитати. Я ж промовчу — бо якщо треба пояснювати, то пояснювати не треба.

«Мері/Мэри» («О, Мэри-Мэри! Всех лучше в мире!») чи «О, Мэри-Мэри — чудеса! Летает Мэри в небеса» — обирайте алюзію на свій смак. Думаю, що для BONDorenka/Положія актуальні обидві) декларується як «дещо дивна книга». Що ж у ній дивного? Двовмовність? Це віддзеркалення української реальності. Рух складових тексту назустріч один одному? У добу комп'ютерних технологій бачили і не такі фінти та закривлення простору. Жанрова багатомірність обох частин (україномовна — кримінально-детективна, російськомовна — любовна драма)? «Мікси» сьогодні настільки поширені, що уся література, крім традиційно-ретроградної, постає як вербальна мікстура. Її корисно вживати

— для усвідомлення свого місця у світі. Вживати систематично — для полегшення адаптації у суспільстві. Вживати неодмінно — з метою профілактики інтелектуальної немочі. Тоді у відсутності подовженого «н» у імені головного героя («Герман») можна почути обертони Германа з «Винової кралі» Чайковського — із його напруженою між коханням і...

«Японське» забарвлення останньої книжки Положія, що, як і усі попередні, вийшла у сумському видавництві «Університетська книга», можна сприйняти за данину моді. Останній роман Бориса Акуніна, триумфальний марш книжок Мураками, японське аніме, без якого нині неможливо уявити європейського культурного процесу, — лише тоненькі ниточки тієї тканини східної культури, яка нагадує шовк — майже невагомий, але напрочуд міцний. Оповів він і Макса BONDorenka. Чому? Навіщо? Із яким результатом?

Відповіді на ці питання — справа читачів. Мені ж ця література симпатична багатогранністю виявів талановитої людини. PR-технології, реалії провінційних виборчих штабів (як актуально це зараз!), богемне й навколобогемне життя, субкультури кримських відпочивальників, тонкі діалоги Заходу (у совково-модифікованому вигляді) та Сходу (знаків японської культури); та іншого Заходу (інтелектуальних традицій Європи) з іншим Сходом (пост-радянського розливу), — усе це є в книжках BONDorenka/Положія.

КІТ

17 вересня о 12.00 на Форумі видавців пройде презентація книги Євгена Положія «Повесть о настоящем самурае» (3 поверх, стенд Університетської книги)

«ЖИТТЯ НЕПОГАНА ХРІНОВИНА»

Стати легендою можна по-різному. Для цього не конче закривати грудьми досить-таки небезпечну амбразуру кулемета, стрибати у провалля заради кохання чи гвалтувати американського президента. Досить трохи іронії й стьобу. А ще треба нішу, куди би це все засунути. І край — справу зроблено, панове. Не вірите? Тоді уважно придивіться до феномену Юрка ПОЗАЯКА. Його цитують на тусівках і пиятиках, його співають, ним захоплюються. Збагнути причину цього доволі важко. Від мене пояснень не очікуйте, бо й сама не відаю, чому іноді вклинюю позаяківські слова у свою шибковумную речь. А от щодо самих текстів Юрка Позаяка дозволю собі трохи порефлексувати. Та й причина для цього є — збірка «Шедеври», нещодавно видана львівською «Пірамідою».

Марія КРИШТОПА

Другі «Шедеври» дещо відрізняються від видання 1997 року. Насамперед вони об'ємніші (додано деякі вірші), а ще — тематично поділені на окремі розділи: екзистенційний, політичний, кохальний, алкоголічний тощо. У передмові сказано, що цей видавничий проект було здійснено заради народу, що спраглий і втомлений від такої спраги очікував позаякового друкованого слова. І хоча зараз це вже не є аж такою проблемою (хвала генію Інтернету!), гадаю, народ своє «дякую» скаже, бо мати гарно видану книгу улюбленого автора таки приємно. Можна самому читати, можна гостей розважати. Адже вірші Позаяка — це така вдячна тема, яка може стати стартовим майданчиком як для довічної ворожнечі, так і для шальної ночі, а мо', й чогось глибшого... Вони ніжні й філософські, бравадні й вразливі, безнадійні й оптимістичні, безнадійно оптимістичні: «Якщо ти уже у гробу, / Спокійно лежи на горбу — / Життя непогана хріновина: / Тобі ще заграють Бетговена».

Ліричний Герой Позаяка — такий собі Буратіно, який залишає за собою право бути циніком, мотивуючи це своєю дерев'яністю. Але хто сказав, що дерево менш чуттєве від отого ганчір'я, яким напханий вічний страждалець П'єро? Він такий беззахисний перед цим світом, що аж самому страшно. Буратіно боїться бути смішним, тому й уникає любови, втікає від неї, сміється з неї. Бо ж раптом хтось скаже: «Ти ба, це поліно ще й кохати вміє!». І все. Баста. Жодних почуттів, окрім зневаги до себе самого: «Своїми синіми очима / На мене не дивись, Мальвіно, / Ти маєш справу не з П'єро, / Ти маєш справу з Буратіно! / Не розраховуй на любов, — / Коли і буде щось між нами, / У першу ж ніч, як зійде місяць, / Я помандрую з кажанами».

13,00 €

Смішити легше, аніж бути висміяним. Самому з себе знущатися дешевше. Собі, рідному, ти ще й не таке пробачиш. А іншим — пилуку в оченята. Хай кліпають, аплодують. Крім того, його лякає найменша небезпека прив'язатись, відповідати за когось, навіть за себе. Вічний мандрівник Буратіно вибухає подеколи таким одвертим цинізмом, що починаєш уявляти маленького хлопчика, який ховається з головою під ковдру від нічних кошмарів: «...Навколо моєї шиї / Аркан затягається знов. / Я знову чиясь надія, / Я знов чийсь останній шанс, / Я знову комусь щось винен, / Тим більш, що вже взяв аванс».

Ліричний Герой Позаяка — бунтівник і пияцюга. Ба, навіть більше — пияцюга-патріот, бо «Ніде так не п'ється, / Як в тихім дворі / У Києві ріднім / О пізній порі». Він насолоджується оповідками-спогадами про «специфіческі» моменти на кшталт: «Я випив літрів три, / Прокинувся — йома-йо! / Невже я оженився?!». Все так поетично-прозаїчно: пляшки, менти, похмілля, секс... Така катавасія заспокоює настільки, що й свого дерев'яного носу не хочеться нікуди висувати й встромляти (та й не лишень носа). Затишок, друзі. Щастя. Гепі Буратіно вмовив свою дерев'яну гепу на спині п'яного Пеґаса та й чвалає тихесенько кудись. Либонь, заздрите? Даремно. Не все так чудово, як малюється. «Є в крота очі, / Але він не бачить, / Є в мене щастя / Але собаче. / ...Як повний місяць / На землю світить, / Мені від щастя / Хочеться вити». Послухайте. Прислухайтесь. Подумайте, чому ви так любите шедеври Позаяка. Адже це вже ваші проблеми, а не Буратіно (і аж ніяк не автора). Позаяк свою справу зробив, «Піраміда» також. За вами — придбати книжку й... Зрештою — вирішуйте самі.

Кр

Юрко ПОЗАЯК. Шедеври. —
Л.: Піраміда, 144 с. (п)

ПРО КИЦЬКУ, ІЖАКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЇ...

У Кг ч.15-16 Леонід ФІНКЕЛЬШТЕЙН доволі різко висловився з приводу моєї реакції на зустріч українських видавців із російською письменницею. Вважаю за потрібне пояснити свою позицію, адже трактування п.Леоніда стосується лише кількох вирваних із контексту фраз.

Ірен РОЗДОБУДЬКО

Візит детективістки Тетяни Устінової з мітичною і майже дитячою пропозицією утворити спільне українсько-російське журі, яке б визначало найкращі витвори масової літератури в Інтернеті, — як на мене, ідея людей (російських письменників, видавців, менеджерів, технологів і т. п.), які вже відчували, що існують у нормальних умовах, що їхнє колесо «закрутилося» й тепер можна порозважатися, зіграти в інші цікаві ігри. Наше ж українське «колесо» не тільки ржавіє під дощем, але й поволі повзе все нижче завдяки законодавству, яке гальмує роботу видавництва та майже внеможливує утворення успішних технологій, здатних конкурувати з ордою «донцових-серових-полякових».

Саме через ці обставини розмову на «круглому столі» письменниці з нашими видавцями можна було б порівняти з діалогом вгодованої кицьки та зграйкою нашорощених їжачків, які шкірою відчують біль кожної власної голки. Ці «їжачки» мені ближчі й зрозуміліші, тому було б помилкою говорити, що я «захищаю свою російську колегу» чи «ображаю українських видавців». Вважаю все, із таким боєм вказане Устінової, звернення трохи «не за адресою». Вона — не український політик, здатний лобювати закони в парламенті, не видавець і навіть не контрабандист, що перетинає український кордон, везучи на «Петрівку» сто тонн книжкової макулатури. Подібна розмова мала б відбутися на зовсім іншому «круглому столі» — скажімо, між видавцями та письменниками, власниками книжкових магазинів та яток і, звичайно ж, тими, хто впливає на законотворення. До чого тут російська гостя з її утопічною пропозицією? Я згодна з паном Фінкельштейном, що «російська попса» нам ні до чого — вистачає своєї (хоча тут можна було б і посперечатися).

Попри глибоке і трагічне розуміння проблем, що існують у вітчизняному книговидаванні, та шалене бажання їхнього вирішення на користь наших видавництва (можливо, тоді й авторам стане «легше жити»), хочу все ж сказати про українських письменників, яким треба поставити пам'ятники, бо, на відміну від російських, вони самі роблять із себе «бренд» хто чим може: хтось — створенням літературних прецедентів, хтось — епатажною поведінкою, хтось — дражливими текстами, участю в різноманітних токшоу... А пані Устінової та іншим паням у цьому можна тільки позздрити: вони не переймаються технологіями, адже то — справа бізнесова й, до речі, позанаціональна.

Кр

КНИЖКА РОКУ 2004: НОМІНАЦІЯ «ПОЛІТІКНЕП»

СИСТЕМИ ЗЗОВНІ ТА ЗСЕРЕДИНИ

Леся ГЕРАСИМЧУК

У перекладі з англійської Олександра Дем'янчука ми одержали **Педагогіку свободи** — працю одного з найповажніших педагогів і теоретиків минулого століття. Можна сперечатися, наскільки **ФРЕЙРЕ** був новатором чи еkleктиком, але його ідеали свободи, культурної ідентичності, освіти як творчої практичної діяльності тощо стосовно школи, безперечно, придатні до універсального вжитку. Його роздуми про педагогіку пригнічених стосуються і нашої школи, котра існує за умов ідейного розгартіяшу, невизначеності освітньої політики, нескінченних дослідів зі школою, браку підручників, злиднів...

Криміналізація адміністративних структур у країні, деградація громадської моральності, активні процеси винародовлення та ін. — усе тоте уярмлює юну особистість, ще сповнену ідеалізму й романтичності. Натомість Фрейре прагне плекати свободу творчих поривань у громаді через діалог, соціалізацію, мужність бути собою. Перш, ніж виховувати, треба знати, кого ми хочемо виховати. Цебто мусить бути система освітнянських цілей, узгоджена з цілями розвитку суспільства. Фрейре пощастило: він наших ірраціональних клопотів не знав.

Добре було б, якби «Академія» здобулась тепер на повне академічне видання Фрейре. Нашій школі треба вчитися свободі, вона мусить витримати процес відходу старого педагогічного мислення, щоб зберегти — і з допомогою Фрейре — власне обличчя.

Книга **Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні** подає чималу добірку поглядів на наше життя — кілька десятків авторів діляться з нами своїми спостереженнями. Звичайно, є поважні й натхненні статті, є релікти більшовицького мислення, є данина «і в першу чергу великий ... народ» (який саме — вгадайте), є спроби спиратися тільки на об'єктивні числа... І таким спектром видання безперечно привабить читача, котрого цікавитиме й сама оцінка дійсності, і те, як і ким вона робиться.

А щоб було зрозуміліше, яке саме суспільство досліджується та які складаються в тому суспільстві стосунки, я заступлю вступ до

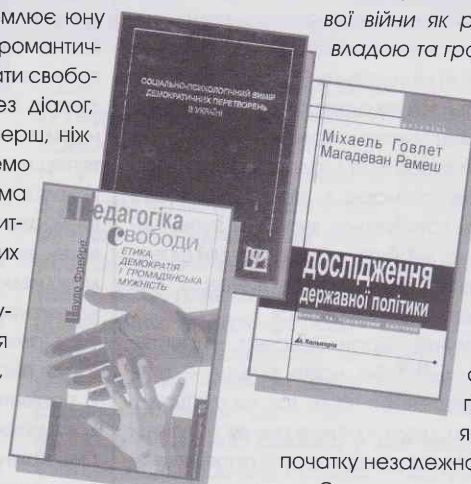
розвідки кандидата психологічних наук Тетяни Белавіної «Міжособистісні відносини в умовах соціальної деривації»: «Інноваційні процеси в суспільстві викликали зміну пріоритетів у науковому середовищі та детермінували корекцію методологічних парадигм, оптимально адаптивних до нових ідеологічних умов, а також актуалізацію широкого спектру знань в області соціальної компетенції завдяки зняттю ідеологічних обмежень з моно ідеологічних теоретичних позицій». Сподіваюсь, тепер і справді все зрозуміло, от, хіба, треба ще область таку на мапі пошукати.

Де донедавна була вітчизна слонів, ми знаємо, а віднедавна — це США. У перших рядках книжки **Дослідження державної політики** читаємо: «Наука про політику є відносно новою науковою дисципліною, що виникла у Північній Америці та Європі після Другої світової війни як результат пошуків нового розуміння взаємин між владою та громадянами». Ми, звичайно, могли б назвати десятки — якщо не сотні — видань і довоєнних, і ХІХ століття, і ще давніших, де аналізуються взаємини між владою й громадянами з великою проникливістю.

Але ми розуміємо, що реклама є реклама, і тому на такі марниці не зважаємо. Інша річ, що, як і в низці інших гуманітарних знань, американці та німці прагнуть формалізувати й схематизувати ті відносини. У цьому останньому розумінні вони, звичайно, ведуть перед, хоча прикладання тих схем до дуже зашумлених політичних і політійних просторів досі пристойних результатів не давало, як от у Росії після Горбачова, на Балканах, наприпочатку незалежності України, а допіру ще й у Іраку.

Однак для розгляду подієвості в добре структурованих суспільствах із досить жорсткими формами диктату (партії/гроші) такі наробки чудово працюють і допомагають орієнтуватися як усередині систем, так і при вивченні їх іззовні.

Із цього погляду нинішнє видання — безперечний успіх «Кальварії». Тим більше, що видавництво потурбувалося й про читача: книжка відносно дешева, із гарним і непретензійним оформленням.

Леся ГЕРАСИМЧУК. Педагогіка свободи. — К.: КМ Академія, 120 с. (о);

Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. — К.: СІІ с. (о);

Український центр політичного менеджменту. — К.: СІІ с. (о);

Міхаель ГОВІЕТ, Магадеван РАМШ. Дослідження державної політики. — Л.: Кальварія, 264 с. (о)

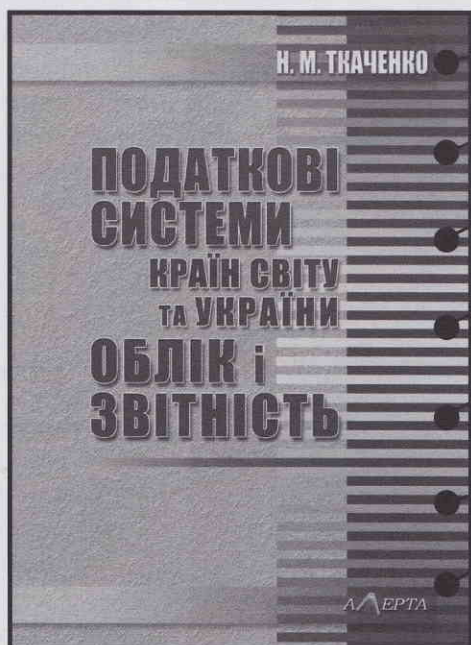
ПОЛЮБІ ДОСЛІДЖЕННЯ

РЕЙТИНГ ВИСТАВОК

Центр рейтингових досліджень «Еліт-Профі» опитав українських видавців з приводу їхньої оцінки вітчизняних книжкових ярмарків

Виставкові заходи оцінювалася (12-бальна шкала) за трьома параметрами: організація (I), ділова ефективність (II), активність відвідувачів (III). Коефіцієнт популярності (K) визначався співвідношенням оцінок даного заходу до загальної кількості анкет (N). Рейтинг (R) є сумою оцінок (S), поділеної на кількість відповідей (n) і помноженої на коефіцієнт популярності (K): $R=S/N \cdot K$

R	Назва	I	II	III	K
7,05	Форум видавців у Львові (вересень)	10,45	9,50	11,21	0,95
4,97	Світ книги (Харків, квітень)	5,95	4,48	4,48	0,7
4,74	Книжковий світ (Київ, листопад)	6,11	3,98	4,12	0,71
4,18	Книжковий сад (Київ, травень)	5,78	3,27	3,50	0,76
3,93	Зелена хвиля (Одеса, серпень)	4,16	3,48	4,16	0,52
3,89	Українська книга на Одещині (Одеса, травень)	4,80	2,98	3,89	0,48
1,85	Кримська весна (Ялта, червень)	2,51	1,52	1,52	0,33
1,08	Книжковий Миколай (Ужгород, грудень)	1,33	0,67	1,25	0,19
0,38	Книга, поліграфія, реклама, інформація (Донецьк, лютий)	0,475	0,19	0,475	0,095
Для порівняння:					
3,80	Московская международная книжная выставка-ярмарка (вересень)	3,65	3,72	4,03	0,38
2,28	Nonfiction (Москва, грудень)	2,17	2,16	2,52	0,24
1,90	Miedzynarodowe targi ksiazki w Warszawie (травень)	1,90	1,90	1,90	0,19
1,75	Targi Ksiazki w Krakowie (жовтень)	1,71	1,65	1,90	0,19

Під загальною редакцією доктора економічних наук, професора
Ткаченко Н.М.

- *Формування податкових систем*
- *Сучасні податкові системи країн світу*
- *Реформування податкових систем в країнах з ринковою економікою*
- *Система оподаткування в Україні*
- *Реформування податкової системи в Україні*
- *Податкова звітність*
- *Державна податкова служба в Україні*

Видавництво "Алерта"
04205 м.Київ, пр-т Оболонський, 16^А
тел. (044) 418-34-51; 410-77-63
E-mail: alerta@ukr.net

Телеканал "1+1" та шоколад "Корона" оголошують V-й Всеукраїнський конкурс романів, кіносценаріїв та п'єс "Коронація слова"!

Умови конкурсу:

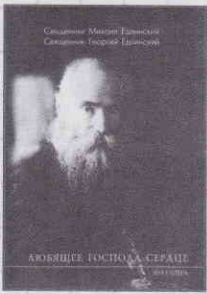
- Роман, кіносценарій чи п'єса мають бути написані українською мовою.
- До участі в конкурсі допускаються твори, які раніше не друкувалися.
- Під час проведення конкурсу оргкомітет зберігає анонімність авторів.
- Для участі у конкурсі слід вислати поштою машинопис роману, кіносценарію чи п'єси, підписаний псевдонімом. В окремому конверті, підписаному тим же псевдонімом і вкладеного до теки з машинописом, вказується справжнє ім'я, прізвище, домашня адреса, телефон та заява про участь у конкурсі.
- Роман, кіносценарій чи п'єса мають бути надруковані на друкарській машинці або комп'ютері у два інтервали.
- Машинописи не рецензуються і не повертаються.
- Рішення про результати конкурсу ухвалює журі.
- У номінаціях визначається:
  - перша премія - 18 000 гривень,*
  - друга премія - 6 000 гривень,*
  - третя премія - 4 000 гривень*
  - та сім заохочувальних премій по 1 000 гривень.*
- Лауреати складають відповідальність за сплату податків.
- Кращі романи будуть видані книжками.
- Машинописи надсилаються до 1 лютого 2005 р. на адресу:
На конкурс "Коронація слова".
Абоненська скринька №65, м. Київ-142, 03142.
- Довідки за цією ж адресою.

Медіа-партнери:

Генеральний
радіо-партнер:

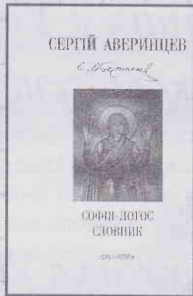

Свящ. Михаил ЕДЛИНСКИЙ, свящ. Георгий ЕДЛИНСКИЙ. Любящее Господа сердце: Труды. Проповеди. Воспоминания. — К.: Дух і літера, 2004. — 472 с.

М.Х. КОЦЮБИНСЬКА. Мої обрії: В 2 т. — К.: Дух і літера, 2004. — 336 + 386 с.

СЕРГІЙ АВЕРИНЦЕВ. Софія-Логос. Словник. — К.: Дух і літера, 2004. — 315 с.

Сергій АВЕРИНЦЕВ. Зв'язок віків. В 7т., т. 1. — К.: Дух і літера, 2004-2005 р. — 472 с.

04070, Київ, вул. Володимирська, 8/5 КМ Академія, корп. 5, кім. 210. Т. (044) 416-60-20

Ігор КОЧЕВИХ. Яка ця ніч: Пісні на вірші **Сергія Єсеніна.** Переклад з рос. - К.: Фада, ЛТД, 2004. - Кн. 3. - 14 с. Ціна 10 грн.

Третя (із п'яти) книга із піснями на вірші С. Єсеніна, серія яких готується видав. до 110-річчя з дня народження Поета. У піснях перекладач увага акцентується на органічному єднанні слова та мелодії. До перекладів додаються тексти віршів російською мовою.

01010, Київ, а/с74; fada@gala.net

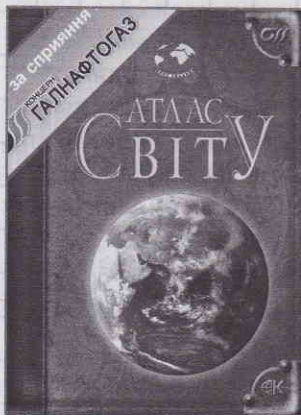

Ігор КОЧЕВИХ. Переделки-4: ЭРО: Фразеологизмы, цитаты, образные выражения. — К.: Фада, ЛТД, 2004 - 48 с. Ціна 7 грн.

Четверта (із восьми книжок) у якій перефразуються крилаті вирази, що характеризують перетворення у час абсурду. На відміну від попередніх книжок, присвячених прискоренню, пучкам та реформам, тема цієї книжки - сексуальна революція.

01010, Київ, а/с74; fada@gala.net

Придбати книжки можна на "Форумі видавців". Цоколь І поверху

Олександра КРАВЧЕНКО, письменниця із Дніпропетровська, пише історико-пригодницькі романи й сучасні психологічні детективи. Друкувалась в ЕКСМО (Москва). В 2003-2004 р.р. вісім її книжок вийшли у видавництві «Донеччина» в серії «Гостросюжетний роман».

В її творах читача приваблює напружена дія, сильні й складні почуття героїв, світла енергетика.

(Рецензія див. Кт ч.15-16'04)

«Обличчям до світу через «Атлас світу»
Презентація нового альбому в-ва «Картографія»
відбудеться в рамках проведення «Форуму видавців»
у палаці Потоцьких 17 вересня 2004 р. в 13.00

«РІЗДВЯНА РУКАВИЧКА»

З казки про рукавичку починається наше дитинство. У цій книжечці ти прочитаєш про щасливу різдвяну пригоду, яка трапилася з твоїми улюбленими героями після того, як вони оселилися в рукавичці...

+ У книжці є приємна несподіванка — справжній лист, що його написали звірята, а також —

+ **обов'язковий дарунок** (який входить у вартість книжки) — **різдвяний вертеп!**

З таким вертепом упродовж сотень літ колядують українські діти. З ним у коляду може піти кожен, хто придбає цю книжку...

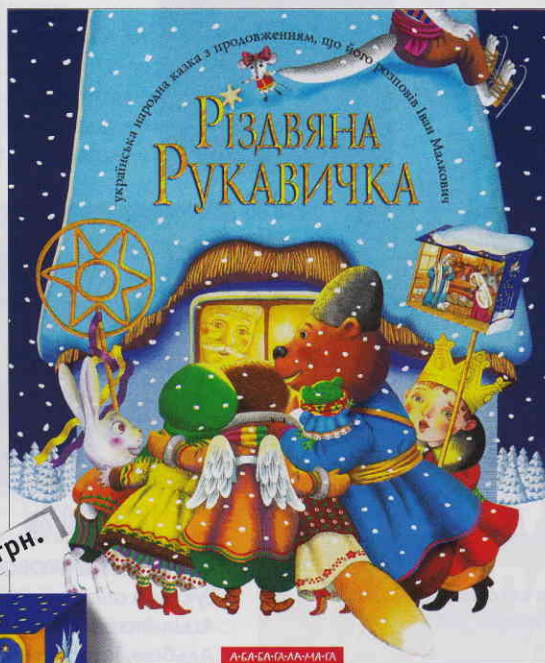
+ У грудні 2004 року «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» планує завершити роботу над записом аудіоверсії

Традиційні «львівські» знижки на всі книги!!!

«ПОВІТРЯНІ РИБКИ»

З кожної сторінки цієї книжки на тебе повіє свіжий вітер радості, подарованої знаменитими українськими фантастами Мариною та Сергієм Дяченками, а також прекрасним художником з Харкова Арсеном Джанікіяном. Так пишуть, малюють і думають люди третього тисячоліття... Ще на словацькій фабриці, де друкувалася книжка, інтерес до «Повітряних рибок» проявили видавці з семи європейських країн...

«ЖИРАФЧИК І ПАНДОЧКА» — «найсвітськіша» книжка видавництва, у якій зібрано зворушливі історії великих друзів Жирафчика і Пандочки: їхні походи до оперного театру, у модні клуби, інші цікаві пригоди...

«Різдвяної рукавички», у якій герої казки заговорять і заколядують голосами найулюбленіших українських зірок сцени і спорту — Ніни Матвієнко, Віталія Кличка, Святослава Вакарчука, Олега Скрипки, Яни Клочкової та інших... Не пропусти!!!

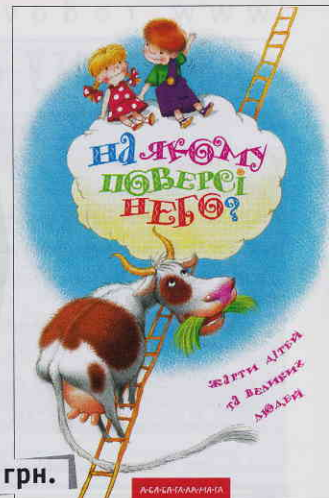
«ТОРЕАДОРИ З ВАСЮКІВКИ» НОВА АВТОРСЬКА РЕДАКЦІЯ З НОВИМИ ЕПІЗОДАМИ ТА НОВИМ ЗАКІНЧЕННЯМ

Це, безсумнівно, найкращий український дитячий роман ХХ століття. Важко знайти в нашій літературі щось настільки веселе й талановите, як ця неперевершена книга Всеволода Нестайки. Це перше видання нової авторської редакції роману.

«НА ЯКОМУ ПОВЕРСІ НЕБО?» ЖАРТИ ДІТЕЙ та ВЕЛИКИХ ЛЮДЕЙ.

Прочитавши цю книгу, ви легко заживете слави мудреця й дотепника у будь-якому товаристві, адже тут зібрано не лише найблискучіші жарти «філософів у коротких штанцях», а й найсмішніші історії з життя найзнаменитіших людей усіх часів — від Гомера й Сократа до Караяна й Максима Рильського...

КНИГА – ПОШТОЮ

ВИ ШУКАЄТЕ КНИГУ?

Скористайтесь допомогою служби «Книга — поштою».

Будь-яку книжку з розміщених на наших сторінках із пошначкою Ви можете замовити в нас та отримати на пошті післяплатою.

Для цього треба **надіслати нам замовлення**, в якому обов'язково **вказати**: автора книги, назву книги, назву видавництва.

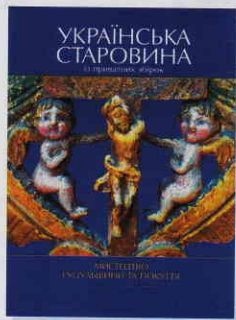
Адреса для замовлення: ТОВ «Редакція газети «Книжник-review», а/с 135, Київ-70, 04070.

Повний прайс наших книжок Ви також **можете замовити** за адресою:

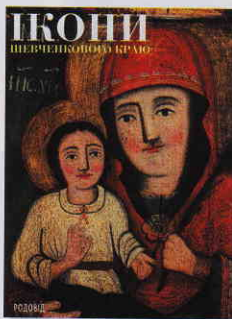
olga@elitprofi.com.ua або ознайомитися з ним на сайті **www.review.kiev.ua**

✉ 270.00 грн

✉ 270.00 грн

✉ 200.00 грн

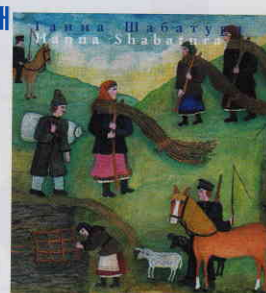
✉ 200.00 грн

✉ 150.00 грн

✉ 70.00 грн

✉ 70.00 грн

ДАВНЯ УКРАЇНЬСЬКА ІКОНА
із приватних збірок /
(укр. та англ. редакції).
Олег Сидор.

Альбом, історія мистецтва.
336 с., тверда обкл., 2003

МАЛЬОВАНЕ ДЕРЕВО.
Наївний живопис українського села /
(укр., англ. редакції).

Лідія Орел.
Альбом, історія мистецтва. 232 с.,
тверда / м'яка обкл., 2003

Українська Старовина із приватних збірок.
МИСТЕЦТВО ГУЦУЛЬЩИНИ ТА ПОКУТТЯ
(укр. та англ. редакції).
Каталог, культурна історія.
362 с., тверда обкл., 2002

ВИШИВКА КОЗАЦЬКОЇ СТАРШИНИ
XVII - XVIII століть
(укр., англ., франц. редакції).
Віра Зайченко.
Альбом, історія мистецтва.
200 с., м'яка обкл., 2001

ІКОНИ ШЕВЧЕНКОВОГО КРАЮ
(укр. та англ. мовами).
Лідія Лихач, Микола Корнієнко.
Альбом, історія мистецтва.
232 с., тверда обкл., 2000

ПОШУКИ. ЗНАХІДКИ. ВІДКРИТТЯ.
Кім Скалацький.
Історія мистецтва.
180 с., тверда обкл., 2004

ГАННА ШАБАТУРА.
Антоніна Палагнюк.
Історія мистецтва.
144 с., тверда обкл., 2004

РОДОВІД

www.rodovid.net

З КАТАЛОГУ «КНИГА – ПОШТОЮ»

Назва книжки	Ціна
В.ЛИС. І прибуде суддя. — К.: Факт	15,50
В.БОЙЧУК. Три романи. — К.: Факт	15,50
Р.ВОЛЧУК. Спомини з повноенної Австрії та Німеччини. — К.: Критика	17,00
Ж.Ф.РЕВЕЛЬ. Відживлення демократії. — К.: Критика	38,00
З.КОГУТ. Коріння ідентичності. Студії з ранньомодерної та модерної історії України. — К.: Критика	24,00
Ю.А.МИЦИК. Історія України. 3 найдавніших часів до кінця XVIIIст. — К.: КМ Академія	19,00
Ю.А.МИЦИК. Історія України. 3 кінця XVIIIст. До 1914 р. — К.: КМ Академія	19,00
Ю.А.МИЦИК. Історія України. 3 1914 р. до наших днів. — К.: КМ Академія	19,00
Ю.А.МИЦИК. Гетьман Іван Виговський. — К.: КМ Академія	16,50

КНИГИ ЦЬОГО ЧИСЛА

Назва книжки	Ціна
Юрій ВИННИЧУК. Мальва Ланда. — Л.: Піраміда	28,00
Андрей КРИТСЬКИЙ. Великий канон. — Л.: Свічадо	19,50
Пауло ФРЕЙРЕ. Педагогіка свободи. — К.: КМ Академія	19,00
Міхаель ГОВЛЕТ, Магадеван РАМЕН. Дослідження державної політики. — Л.: Кальварія	31,00
«Четвер» ч.19/20	24,00
Ніна БІЧУЯ. Землі роменські. Сер. «Українська модерна проза». — Л.: Піраміда	14,50
Юрко ПОЗЯЯК. Шедеври. — Л.: Піраміда	13,00
Марія ЗУБРИЦЬКА. Ното legens: читання як соціокультурний феномен. — Л.: Літопис	45,00
Сергей НИКШИЧ. Полумертвые души. Люди из пригорода. Украинские волшебные повести-поэмы для взрослых. Сер. «700». Вып. 41. — К.: Ника-Центр	20,00

17 вересня

«Чим більше слухаєш, тим більше хочеться чути...»

Михайло Коцюбинський

«КНИЖНИК-КАЛЕНДАР»

1620 На Цецорських полях (Молдова) розпочалася битва польської армії гетьмана С.Жолкевського з турецько-татарськими військами. Поляки програли. Під час відступу їх армію було розбито, а гетьман загинув. Б.Хмельницький, який брав участь у цій битві, потрапив у полон.

1743 Народився французький просвітник, математик та політичний діяч, один із основоположників ідеї історичного прогресу Марі Жан Антуан де Кондорсе.

1782 Гете надіслав пані Штейн листа: «Ти-хо повернувся додому, — читати... та думати про тебе. Я народжений для життя приватної людини і зовсім не розумію, чому доля вплатала мене в управління державою та князівську родину».

1795 Підписано указ про ліквідацію уніатської митрополичої катедри та єпископії на Правобережній Україні.

1864 У Вінниці народився Михайло Коцюбинський — один із поодиноких наших письменників, у кого, як зазначав літературознавець О.Грушевський, маємо «тонкий аналіз настроїв та почувань».

1899 Папа Лев XIII призначив 34-річного Андрея Шептицького Станиславівським єпископом.

1917 Вірш про пристрасть у вересні від Марини Цветаєвої:

*Поздний світ тебе тревожить?
Не заботься, господин!
Я — бессонна. Спать не может
Кто хорош и кто один.*

...
*Поделю ж, пока пригожа,
И пока одной невмочь, —
Бабыю жизнь свою по-Божьи:
Сыну — день, а другу — ночь.*

1917 Того ж дня народився вірш і у Василя Чумака:

*Сонце-злото, сміх і жемчуг
Я знижу в разки намиста,
Для забутих, для «найменших»
Понесу в велике місто...*

1939 Радянські війська окупували східні райони Польщі. Називалося це — «золотий вересень».

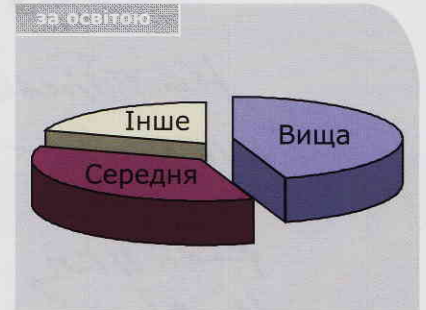
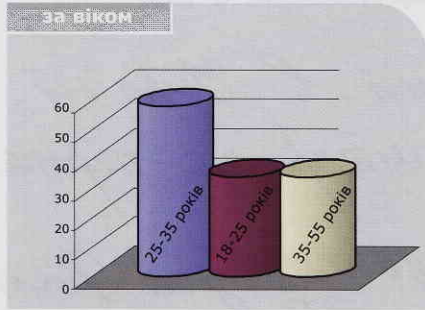
1953 У СРСР оголошено амністію. Проте з таборів спершу випускали кримінальників, а вже потім — так званих «політичних». Ту амністію відчула на собі вся країна.

1980 У Польщі створено профспілку «Солідарність».

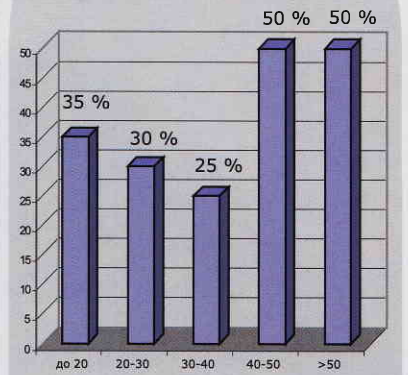
НАШ ЧИТАЧ

За даними соціологічного опитування, здійсненого під час X Форуму видавців у Львові (вересень 2003)

Авдиторія читачів журналу «Книжник-review»

Відсоток читачів, які дізнаються про нові книжки переважно зі сторінок «Книжника-Review»

ЦІНИ НА РЕКЛАМУ
КР
знижено

»» Кольорові шпальти

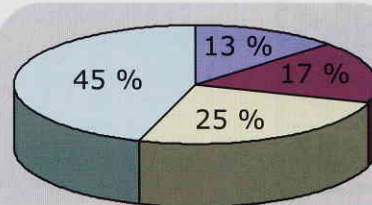
1-ша сторінка обкладинки	1500
2-га сторінка обкладинки	1200
1/2 шпальти	700
3-тя сторінка обкладинки	1000
1/2 шпальти	600
4-та сторінка обкладинки	1200
1/2 шпальти	700
Внутрішні шпальти	900
1/2 шпальти	500
1/4 шпальти	300
1/6 шпальти	200
Центральний розгорт (дві шпальти)	1850

»» Двоколірні шпальти

Розміщення зображення обкладинки книги з короткою анотацією на сторінках «Книга-поштою» – 70 грн.	1 шпальти	550
	1/2 шпальти	350
	1/4 шпальти	200
	1/6 шпальти	120

Вартість (грн.) з ПДВ*

СХЕМА ПОШИРЕННЯ ЖУРНАЛУ

- Індивідуальна передплата
- Роздріб
- Бібліотека
- Цільова розсилка

ПЕРЕВАГИ

Кольорова реклама на обкладинці і вклейках формує респектабельний імідж фірми, свідчить про її готовність до співпраці з новими клієнтами, робить ваші книжки упізнаваними для продавців, покупців і читачів.

ЗНИЖКИ З ОПЛАТИ

2-х публікацій	-	5 %
3-х публікацій	-	10 %
4-5-ти публікацій	-	15 %
6-ти та більше	-	20 %

Тел. \ факс: 416-05-57

e-mail: gb@elitprofi.com.ua

*Ціни вказано без урахування податку на рекламу

Найбільший в Україні
книжковий інтернет-портал.

Книжки, що стануть Вам
у пригоді за будь-яких
обставин

З доставкою додому, в одіє
і не тільки

Відкрито нову книжкову
крамницю у Києві,
вул. Лугова, 9 ТЦ "Караван"

WWW.VAMBOOK.COM